

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

A szexuális kényszerítés dogmatikai kérdései

VVV-200
Jelige

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022.11.

2023.

Tartalom

1.	Bevezetés.....	3
2.	Történeti áttekintés	3
2.1.	Az 1878. évi V. törvény (Csemegi-kódex) erőszakos nemi élet szabadsága elleni bűncselekményeket illető szabályozásai	3
2.2.	Az 1961. évi V. törvény erőszakos nemi élet szabadsága elleni deliktumokat illető szabályai	6
2.3.	Az 1978. évi IV. törvény erőszakos szexuális bűncselekményeket érintő szabályozásai	9
2.4.	Az 1993. évi XVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról által eszközölt változtatások.....	12
2.5.	Az 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.....	12
2.6.	A 37/2002. (IX. 4.) számú Alkotmánybírósági határozat.....	12
3.	A szexuális kényszerítés dogmatikája	13
3.1.	A szabályozás háttere.....	13
3.1.1.	Dogmatika	13
4.	A beleegyezés.....	16
4.1.	A beleegyezés és annak hiánya a szexuális cselekményekkel kapcsolatosan	20
5.	A kényszerítés és a szexuális kényszerítés dogmatikai problémái	22
5.1.	Az elkövetési módokkal kapcsolatban felmerülő kérdések a szexuális kényszerítés esetében	24
6.	Az erőszakos szexuális bűncselekmények kriminológiai vonatkozásai.....	36
6.1.	Az erőszakról általában.....	37
6.2.	Elméletek az erőszakos szexuális bűncselekményekről	38
6.2.1.	Egytényezős elméletek	38
6.2.2.	Többtényezős elmélet a gyermekkorú személy sérelmére elkövetett szexuális visszaélésre	39
6.2.3.	Többtényezős elmélet a szexuális erőszakról.....	40
6.3.	Aktakutatások eredményei	41
6.3.1.	Minősítés	42
6.3.2.	Sértetti életkor, a vádlottal való kapcsolat	42
6.3.3.	Az elkövetés helyszíne	43
6.3.4.	A sértett magatartásának a bűncselekmény elkövetésével való összefüggései	43
6.4.	Viktimizáció	43
6.5.	Látencia.....	46
6.5.1.	Mi okozhatja a magas látenciát?	47
6.5.2.	A látencia csökkentésére alkalmas megoldások	48
7.	De lege ferenda javaslat.....	49
8.	Összegzés	51

1. Bevezetés

Dolgozatom a szexuális kényszerítést hivatott vizsgálni. Célom az, hogy megvizsgáljam a szexuális kényszerítéssel kapcsolatban felmerülő dogmatikai kérdéseket és ellentmondásokat, feltárni ezen anomáliák okát, valamint végezetül megoldást kínálni ezen problémákra. Munkám során először végighaladok azon a jogtörténeti úton, amely végül a szexuális kényszerítés törvényi tényállásának megalkotásához vezetett. Ezt követően a szexuális kényszerítés dogmatikai hátterét ismertetem, majd a tényállást övező kérdésekkel, problémákkal foglalkozom, majd kriminológiai szempontból is bemutatom a témát. Végezetül pedig rávilágítok arra, hogyan lehetne véleményem szerint logikusabbá tenni a szexuális kényszerítés tényállását, valamint szavatolom, hogy ehhez milyen változtatásokra volna szükség a Btk-ban.

2. Történeti áttekintés

2.1. Az 1878. évi V. törvény (Csemegi-kódex) erőszakos nemi élet szabadsága elleni bűncselekményeket illető szabályozásai

A Csemegi-kódex annak XIV. fejezetében, „A szemérem elleni büntettek és vétségek” címen szólt a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekről. A miniszteri indoklás szerint a magyar büntetőjogban az 1878. évi V. törvény előtt jelenlévő felfogás szerint „*a nemi ösztönnek tiltott kielégítése*”¹ képezte a büntetés jogosultságának kritériumát, és így a büntetés jogalapját a „*cselekvésre ösztönző inger*”² képezte, addig a Csemegi-kódex szakított ezzel a nézettel, a miniszteri indoklásban azt olvashatjuk, „... *az újabb felfogás a büntetendő cselekmény objectumát állítja fel a büntett czíme gyanánt, s ez által körvonalazza a büntetés jogosultságának területét is.*”³

A törvény a 232. §-ban rendelkezett a szexuális erőszak szankcionálásáról „*erőszakos nemi közösülés*” címmel. Az erőszakos nemi közösülés büntetettét követte el, és tíz évig terjedő fegyházzal volt büntetendő:

1. a ki valamely nőszemélyt erőszakkal, vagy fenyegetéssel arra kényszerített: hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön;

¹ Löw Tóbiás: A Magyar Büntetőtörvénykönyv a büntettekről és a vétségekről és teljes anyaggyűjteménye. Pesti-könyvnyomda-részvény-társaság, Budapest, 1880. 385. oldal

² Löw Tóbiás: U.o.

³ Löw Tóbiás: U.o.

2. a ki valamely nőszemélynek öntudatlan, - vagy akarata nyilvánítására, vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használja fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön; akár ő idézte elő azon állapotát, akár nem.⁴

A szabályozásból kitűnik, hogy a deliktum passzív alanya kizárólag az elkövetővel házassági életközösségen kívül élő nő lehetett. Minősítő körülményként jelenítette meg a törvény, ha a bűncselekményt egyenesen ági rokon, testvér, sérelmére valósította meg az elkövető, továbbá, ha a tettes a deliktumot gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére vagy gondviselésére bízott személyen követte el. Ezekben az esetekben a bűncselekmény büntetési tétele tiztől tizenöt évig terjedő fegyházbüntetés volt. Kiemelendő, hogy a minősített eseteket az 1878. évi V. törvény még nem a 2012. évi C. törvényben megszokott módon, azaz a szakaszok részét képező bekezdésekben jelenítette meg, hanem ezt elkülönült szakaszokban szabályozta, így a Csemegi-kódexben ez a rendelkezés a 235. §-ban jelenik meg.⁵

A deliktum főszabály szerint magánindítványra volt büntetendő, azonban ez alól a szabály alól a Kódex három kivételt fogalmazott meg, nevezetesen:

- Ha ezzel a bűncselekménnyel egyidejűleg egyéb, ezekkel összefüggő, hivatalból üldözendő bűncselekmény merült fel
- Ha felmerült valamely minősítő körülmény megléte
- Ha a bűncselekmény elkövetésével az elkövető a passzív alany halálát okozta⁶

A törvény nem tartalmazta, ám a bírói gyakorlat alapján a 12. életévét be nem töltött kiskorú személy akaratától függetlenül passzív alanya volt a bűncselekménynek, mivel abban az esetben is passzív alanyává vált a deliktumnak, ha belegyezett a szexuális cselekménybe, tehát a tizenkettedik életévét be nem töltött személy akaratnyilvánításra képtelensége megdönthetetlen vélelemként volt jelen a kor büntetőjogában.⁷ A törvény büntethetőséget megszüntető okot is tartalmazott, mivel a 240. § szerint *„Az erőszakos nemi közösülés, a szemérem elleni erőszak és a megfertőzés nem büntetettik: ha a tettes és a sértett között a bűnvádi ítélet kihirdetése előtt házasság jött létre.”*⁸

A Csemegi-kódex a fenyegetés fogalmát az alábbi módon definiálta: Fenyegetésről akkor van szó, ha a magatartás alkalmas arra, hogy *„a fenyegetettben saját, vagy jelenlévő*

⁴ Löw Tóbiás: i.m. 386. oldal

⁵ Löw Tóbiás: i.m. 389. oldal

⁶ KÓSA Hanna: A szexuális erőszak, mint globális probléma. Miskolc, 2021. 10. oldal

⁷ FAZEKAS Petra: A szexuális bűncselekmények jogi és kriminológiai háttere. Miskolc, 2018. 13. oldal

⁸ Löw Tóbiás: i.m. 396. oldal

hozzátartozójának életét vagy testi épségét veszélyeztető súlyos sértés közvetlen bekövetkezése iránt, alapos félelmet gerjesszen.”⁹

A Kódex a 233. §-ban kitért a szemérem elleni erőszak szabályozására is. *A szemérem elleni erőszak büntettét követte el, és öt évig terjedő börtönnel volt büntetendő: a ki valamely nőszemélyen erőszakkal, vagy fenyegetéssel – vagy a nőszemélynek a 232. § 2. pontjában meghatározott állapotában, házasságon kívül fajtalanságot követett el, a mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítási büntettet nem képezett.*¹⁰

A képviselőház igazságügyi bizottságának jelentésében az olvasható, hogy a szemérem elleni erőszak büntetének meghatározásában eredetileg „nemi fajtalanság szerepelt”, amelyet azonban „fajtalanságra” változtattak, „... mert e szó magában az említett melléknév nélkül is kellőleg jellemzi a bűncselekményt.”¹¹ A további változtatás az volt, hogy a bizottság a bűncselekmény büntetését túlzottan szigorúnak találta, azt fegyházról börtönre változtatva meg, melyet azzal indokolt, hogy „... e bűncselekmény a nemi közösülésre nem terjed ki...”¹² A bizottság ezen felül eszközölt még egy átalakítást eszközölt a törvény szövegében, nevezetesen „a mennyiben tette az erőszakos nemi közösülés büntettét vagy kísérletét nem képezi” megfogalmazású szabályt „mennyiben cselekménye súlyosabb beszámítási büntettet nem képez” szabályra változtatta meg, melyet azzal indokolt, hogy „... e szövegezés a casuistikának kevesebb tért enged.”,¹³ tehát ez a változtatás objektívebbé, kevésbé esetszerűvé tette a szabályozást.

A szemérem elleni erőszakot és az erőszakos nemi közösülést alapvetően az elkövető szándéka határozta el egymástól. Az erőszakos nemi közösülés esetében az elkövető szándéka nemi közösülésre irányult, a míg a szemérem elleni erőszak esetében az elkövető szándéka a fajtalanságot fogta át. Lényeges kiemelni, hogy a szemérem elleni erőszak a Csemegi-kódexben szubszidiárius bűncselekményként volt jelent, tehát ezen deliktum megállapításra kizárólag akkor kerülhetett, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg.

A minősített esetek és a magánindítvány rendszere teljes egészében megegyezik az erőszakos nemi közösülés esetében leírtakkal, azzal a különbséggel, hogy minősített eset megvalósulása esetén e bűncselekmény öt évtől tíz évig terjedő fegyházbüntetéssel volt szankcionálandó. E bűncselekmény esetén is jelen volt a Kódexben az a büntethetőséget megszüntető ok, hogy az

⁹ Löw Tóbiás: i.m. 389. oldal

¹⁰ Löw Tóbiás: i.m. 388. oldal

¹¹ Löw Tóbiás: i.m. 388. oldal

¹² Löw Tóbiás: i.m. 389. oldal

¹³ Löw Tóbiás: i.m. 389. oldal

elkövető abban az esetben nem volt büntethető, ha még az ítélelhirdetés előtt házasságra lépett a sértettel.

A Csemegi-kódex tartalmazott még egy erőszakos nemi élet szabadsága elleni bűncselekményt, az úgynevezett *természet elleni fajtalanságot*. A 242. § szerint természet elleni fajtalanságnak minősült, és öt évig terjedő börtönbüntetéssel volt büntetendő: „*ha az férfiak között, erőszakkal vagy fenyegetéssel követtetett el.*”¹⁴ Abban az esetben, ha a bűncselekmény a sértett halálát okozta, életfogytig terjedő fegyházbüntetéssel volt büntetendő az elkövető.¹⁵

Ismét a *képviselőház igazságügyi bizottságának jelentésében*¹⁶ olvashatjuk, hogy a bűncselekmény eredetileg tervezett büntetési tétele három évig terjedő börtönbüntetés volt, amelyet azonban a bizottság öt évig terjedő börtönbüntetésre emelt fel, azzal indokolva a döntést, hogy „*Az emberi méltóság, szabadság, az erkölcsiség durva és természetellenes megsértése, mely e büntettet jellemzi, büntetésének felemelését teljesen indokoltnak tünteti fel.*”¹⁷, mely indoklásból az látszik, hogy a büntetési tétel felemelésének alapját a védett jogi tárgy lényegessége képezte.

2.2. Az 1961. évi V. törvény erőszakos nemi élet szabadsága elleni deliktumokat illető szabályai

Az 1961. évi Btk. annak XV. fejezetében (amely „*A család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni büntettek*” címet viselte), a II., „*A nemi erkölcs elleni büntettek*” nevet viselő cím alatt rendelte szabályozni a nemi erkölcsöt érintő bűncselekményeket.

Először ezen törvény is az erőszakos nemi közösülést rendelte szabályozni. A 276. § (1) bekezdése szerint a bűncselekményt az követte el, „*aki nőt házassági életközösségén kívül erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerít, úgyszintén, aki nőnek védelmére, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotát közösülésre használja fel.*”¹⁸

A bűncselekmény büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés volt. Súlyosabban rendelte büntetni a törvény a (2) bekezdésben az erőszakos nemi közösülést, ha a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt állt, ha

¹⁴Löw Tóbiás: i.m. 398. oldal

¹⁵Löw Tóbiás: U.o.

¹⁶Löw Tóbiás: i.m. 399. oldal

¹⁷Löw Tóbiás: U.o.

¹⁸A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 477. oldal

ugyanazzal a nővel azonos alkalommal két vagy több férfi egymás cselekményéről tudva közösült.

A 276. § (3) bekezdésében ezen törvényünk már nem büntethetőséget megszüntető okként rendelkezett arról, ha az elsőfokú ítélet meghozataláig az elkövető és a sértett házasságot köt, csupán a büntetés korlátlan enyhítésére adott lehetőséget, és ezt is kizárólag az (1) és a (2) bekezdés a) pontja tekintetében, tehát a (2) bekezdés b) pontjában megfogalmazott „*ugyanazzal a nővel azonos alkalommal két vagy több férfi egymás cselekményéről tudva közösült*” elkövetés büntetési tétele így módon nem volt enyhíthető.¹⁹

Megállapítható, hogy ezen szabályozás alapján is csak nő lehetett a bűncselekmény passzív alanya, ám ezen rendelkezés már a házassági életközösségen kívül elkövetett erőszakos nemi közösülésre is kiterjedt. Az elkövető a miniszteri indoklás alapján kizárólag férfi lehetett, mely úgy került megindoklásra, hogy „... *a büntett elkövetési cselekménye nőnek közösülésre kényszerítése, márpedig nővel csak férfi közösülhet.*”²⁰, tehát a miniszteri indoklás alapját az elkövetési magatartás képezte. A fenyegetésnek az élet vagy a testi épség ellen kellett irányulnia és közvetlennek kellett lennie, tehát kvalifikált fenyegetésre volt szükség a bűncselekmény megvalósulásához. A fenyegetés általános fogalmát a törvény a 115. szakaszban adta meg, amely szerint „*fenyegetés: súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen*”²¹, azaz egyezett a ma ismert fenyegetés fogalommal. Az erőszakos nemi közösülés, a szemérem elleni erőszak és a természet elleni fajtalanság (276-278. §) esetében a törvény leszűkítette a fenyegetés általános fogalmát, és úgy határozott, ezen szakaszok alkalmazásában kizárólag az élet vagy testi épség ellen irányuló kényszert tekinti fenyegetésnek. Rögzítette továbbá azt is a miniszteri indoklás, hogy a fenyegetés kifejtése szükségszerűen feltételezi a sértett ellenállását, valamint hogy a fenyegetés ezen ellenállás leküzdésére irányul.

Szintén a miniszteri indoklásban olvashatjuk, hogy eredetileg a törvényjavaslatban elkövetési módként szerepelt az öntudatlan állapot kihasználása is, ezt azonban a jogalkotó eltávolította. Ezt a döntését a jogalkotó azzal indokolta, hogy „*Ez az állapot ugyanis azt jelenti, hogy a sértett nem tud gondolkodni, eszmélni, körülötte történt eseményeket, körülötte lévő dolgokat*

¹⁹ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 478. oldal

²⁰ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. U.o.

²¹ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 205. oldal

*felismerni képtelen, ami végeredményben az akaratképződés hiányával azonos.*²², mely indoklásból kitűnik, hogy a jogalkotó véleménye szerint az öntudatlan állapot és az akaratnyilvánításra képtelen állapot nem különbözött annyiban egymástól, hogy mindkét elkövetési módot a törvény részévé emelje.

E törvény is megdönthetetlen vélelemként kezelte a tizenkettedik életévét be nem töltött személy akaratnyilvánításra képtelenségét.

A bűncselekmény – a korábbi bírói gyakorlattal ellentétben, amely csupán a nemi szervek érintkezésbe hozatalát kívánta meg – befejezetté akkor vált, ha a férfi nemi szerve behatolt a nő hüvelyébe.

További újításként említhető, hogy erőszak vagy fenyegetés alkalmazása esetén akkor is megvalósult a deliktum, ha mással való közösülés érdekében történt a kényszerítés.

Az (1) bekezdésben meghatározott deliktum csak magánindítványra volt büntetendő.

A törvény annak 277. szakaszában szólt a szemérem elleni erőszakról. Ezt a bűncselekményt az követte el, *„Aki mást házassági életközösségen kívül erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel, fajtalanságra vagy fajtalanság eltűrésére kényszerít, úgyszintén, aki másnak védelmére, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát fajtalanságra használja fel.*”²³ A bűncselekmény büntetési tételét a törvény hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel határozta meg.

Minősített esete volt a bűncselekménynek, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel volt szankcionálandó, amennyiben a bűncselekmény elkövetésének időpontjában a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, vagy gyógykezelése alatt állt.

Itt is a büntetés korlátlan enyhítésére volt lehetőség, amennyiben az elkövető a sértettel az elsőfokú ítélet meghozatala előtt házasságra lépett.

Lényeges kiemelni, hogy ezen bűncselekmény elkövetője már nem csak férfi, de nő is lehetett. További lényeges tényező, hogy e bűncselekmény megvalósulásának szükségszerű feltétele volt, hogy az elkövető és a passzív alany különböző nemű legyen.

Kísérleti szakba a bűncselekmény a kényszerítés, az akaratnyilvánításra, illetve a védekezésre képtelen állapot kihasználásának megkezdésével lépett.

²² A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 480. oldal

²³ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 481-482. oldal

Az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetében büntetőeljárásnak csak magánindítványra volt helye.²⁴

Harmadik erőszakos nemi élet szabadsága elleni deliktumként a törvény a természet elleni fajtalanságot rendelte szankcionálni. A törvény az alábbi módon fogalmazta meg a tényállást: *„Az azonos nemű személyek között véghezvitt fajtalanság elkövetője, ha a cselekményt erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel, avagy a sértett védelemre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának kihasználásával követte el, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*²⁵

Súlyosabban, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni a törvény a bűncselekményt, ha a bűncselekmény elkövetésének időpontjában a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt állt.

A miniszteri indoklás kiemeli, hogy nem a homoszexualitást kívánja pönalizálni, mivel az egy biológiai jelenség, és így büntetendővé nyilvánítása helytelen.²⁶ E kijelentés fényében a cselekményt akkor rendelte a törvény büntetendővé nyilvánítani, ha a cselekmény heteroszexuális viszonylatban is büntetendő, tehát amikor azt erőszakkal, fenyegetéssel, vagy a sértett akaratnyilvánításra, vagy védelemre képtelen állapotának felhasználásával követték el, továbbá, ha azt valaki üzletszerűen folytatta.

E bűncselekménynek szükségszerű eleme volt, hogy mind az elkövetőnek, mind a passzív alanynak azonos neműnek kellett lennie, így a bűncselekményt nő-nőn is elkövethette.

2.3. Az 1978. évi IV. törvény erőszakos szexuális bűncselekményeket érintő szabályozásai

Az korábbi Btk. néven is közismert 1978. évi IV. törvényben a nemi élet szabadsága elleni deliktumok a XIV., *„A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények”* nevet viselő fejezet II. címében kaptak helyet.

Elsőként szabályozta a jogalkotó az erőszakos közösülést a 197. szakaszban. A bűncselekményt az követte el, *„aki nőt házassági életközösségen kívül erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerít, vagy a nő védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát közösülésre használja fel.”*²⁷ A büntett két évtől nyolc

²⁴ FAZEKAS Petra: A szexuális bűncselekmények jogi és kriminológiai háttere. Miskolc, 2018. 16. oldal

²⁵ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 483. oldal

²⁶ A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. U.o.

²⁷ Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 266. oldal

évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő. A bűncselekmény sértettje ezen törvény alapján is kizárólag nő lehetett. Kiemelendő, hogy a korábbi Btk. alapján a közösülés a nemi szervek érintkezésével befejezettnek minősült. Szükségszerű eleme volt a tényállásnak továbbá az is, hogy a közösülésnek házassági életközösségen kívül kellett történnie, mivel a házassági életközösségben elkövetett erőszakos közösülést a jogalkotó nem rendelte pönalizálni, azonban, ha a házassági életközösség megszűnt, a bűncselekmény elkövethetővé vált. Kiemelendő továbbá, hogy a közösülésre kényszerítés elkövetője nő is lehetett.

A törvény fenntartotta a már kialakult megdönthetetlen vélelmet, miszerint a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt akaratnyilvánításra képtelennek kell tekinteni.

A miniszteri indoklás szerint a sértett akkor minősült akaratnyilvánításra képtelen állapotban lévőnek, ha pszichikai adottságainál vagy állapotánál fogva teljesen képtelen volt arra, hogy a szexuális kapcsolat jelentőségét, következményeit felismerje, így beleegyezését nem lehetett figyelembe venni.²⁸

A szabályozás két minősített esetet tartalmazott, súlyosabban minősült a bűncselekmény akkor, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő akkor, ha a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt állt, vagy a sértettel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen közösültek.

A törvény továbbra is fenntartotta azt a szabályozást, hogy amennyiben az elkövető az elsőfokú ítélet meghozatala előtt házasságot kötött a sértettel, úgy a büntetése korlátlanul enyhíthető volt, ám itt a miniszteri indoklás már meghatározta, hogy a felbujtó és a bűnsegéd nem részesülhet e kedvezményben, mivel a ők a sértettel nem létesítettek szexuális kapcsolatot, és így nem adhat nekik a házasság erkölcsi elégtételt. Nem terjedt ki továbbá a kedvezmény a második minősített esetre sem.²⁹

A törvény a szemérem elleni erőszakot a 198. szakaszban rendelte szabályozni. A bűncselekmény elkövetője az volt, „*Aki mást házassági életközösségen kívül erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel fajtalanlásra, vagy annak eltűrésére kényszerít, vagy másnak a védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát fajtalanlásra használja fel.*”³⁰ A büntett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő.

²⁸ Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 267. oldal

²⁹ Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 268. oldal

³⁰ Büntető Törvénykönyv. U.o.

A miniszteri indoklás³¹ szerint a szemérem elleni erőszakot és az erőszakos közösülést az határolta el egymástól, hogy a szemérem elleni erőszak általában a nemi élet szabadság elleni kevésbé súlyos támadásnak minősült. Különbség volt azonban a két bűncselekmény között továbbá az is, hogy a szemérem elleni erőszak nem kizárólag a nő, hanem a férfi nemi élet szabadságát is védte. Az elkövetőnek és a sértettnek szükségszerűen különböző neműnek kellett lennie.

A miniszteri indoklás definiálta a fajtalanság fogalmát. Fajtalanságnak minősült a közösülés kivételével minden olyan súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgált. Megállapíthatjuk tehát, hogy a kor fajtalanság fogalma némileg hasonlított a Btk. által használt szexuális cselekmény fogalomra, természetesen több különbséggel.

A szakasz egyetlen minősített esetet tartalmazott, súlyosabban volt büntetendő a bűncselekmény akkor, ha a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt állt.

Szintén megtalálható volt a szakaszban, hogy abban az esetben, ha a tettes és a sértettet az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatala előtt házasságra lépett, az elkövető büntetése korlátlanul enyhíthető volt.

A törvény a 199. §-ban rendelte büntetni a természet elleni fajtalanságot. Ennek elkövetője az a tizennyolcadik életévét betöltött személy volt, aki ennél fiatalabb, azonos nemű személlyel fajtalankodott.³² A bűncselekmény büntetési tétele három évig terjedő szabadságvesztés volt. A bűncselekmény alanya férfi és nő egyaránt lehetett, ám a deliktum sértettje kizárólag tizennegyedik életévét betöltött személy lehetett, mivel tizenkét éven aluli sértett esetében a természet elleni erőszakos fajtalanságot (200. §), ha pedig a sértett a tizenkettedik életévét már betöltötte, de a tizennegyediket még nem, megrontást kellett megállapítani (201. §).

Külön szakaszban rendelte szabályozni a törvény a természet elleni erőszakos fajtalanságot. Ezen bűncselekményt az követte el, *„Aki azonos nemű személyt erőszakkal avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel fajtalanságra vagy annak eltűrésére kényszerít, vagy védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát használja fel fajtalanságra.”*³³ A büntett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel volt szankcionálendő.

³¹ Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 268. oldal

³² Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 269. oldal

³³ Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979. 269-270. oldal

A bűncselekmény tényállási elemei megegyeztek a természet elleni fajtalansággal, ám itt az elkövető és a sértett azonos nemű személyek voltak.

Súlyosabban minősült a deliktum, ha a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy volt.

2.4. Az 1993. évi XVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról által eszközölt változtatások

A törvény egyik magával hozott változtatása az volt, hogy a szemérem elleni erőszak alapesetének elkövetőjével szemben kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztést írt elő egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetés helyett. Másik újdonsága volt a törvénynek, hogy újabb minősített esetet vezetett be a szemérem elleni erőszak körében, mely szerint súlyosabban minősült a bűncselekmény, amennyiben a sértettel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva többen fajtalankodtak. Ezen változtatások vonatkoztak a természet elleni erőszakos fajtalanságra is.³⁴

2.5. Az 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

E törvény jelentős változásokat hozott magával. Lehetővé tette az erőszakos közösülés, valamint a szemérem elleni erőszak házassági életközösségen belül történő elkövetésének büntethetőségét. Ezt aképpen indokolta, hogy a házastársak a házasságkötéssel nem mondanak le teljesen a szexuális önrendelkezési jogukról, a házasságkötés ténye nem jogosítja fel egyik felet sem arra, hogy a szexuális érintkezést a másik fél akarata ellenére gyakorolja.³⁵

2.6. A 37/2002. (IX. 4.) számú Alkotmánybírósági határozat

A határozat értelmében az Alkotmánybíróság utólagos normakontrollal megsemmisítette a természet elleni fajtalanság és a természet elleni erőszakos fajtalanság tényállásait, mivel azokat alkotmányellenesnek találta. Ezt a döntését az Alkotmánybíróság azzal indokolta, hogy a természet elleni fajtalanság tényállása az Alkotmány 70/A §-ba ütközik, mivel *„objektív ismérvek alapján nem igazolható, így önkényes megkülönböztetést tesz a szexuális irányultság szerint az olyan 18. éven felüli személyek között, akik 14-18 év közötti személyekkel beleegyezésen alapuló szexuális kapcsolatot létesítenek.”* A természet elleni erőszakos fajtalanság alkotmányellenessé nyilvánításának oka az volt, hogy az Alkotmánybíróság

³⁴ FAZEKAS Petra: A szexuális bűncselekmények jogi és kriminológiai háttere. Miskolc, 2018. 18. oldal

³⁵ 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

véleménye szerint nincs ésszerű oka annak, hogy a szemérem elleni erőszakot és a természet elleni fajtalanságot elkövetők cselekményét önmagában a szexuális irányultság alapján minősítse a törvény különböző bűncselekményekké.³⁶

3. A szexuális kényszerítés dogmatikája

3.1. A szabályozás háttere

A bírói gyakorlat a szexuális kényszerítés tényállásának megszületéséig a nem kvalifikált fenyegetéssel fajtalanságra vagy közösülésre kényszerítést a Btk. kényszerítés tényállása alapján minősítette. Ennek oka az volt, hogy a nemi zsarolásban megvalósul a kényszerítés törvényi tényállásának valamennyi eleme, azaz a komoly félelmet keltő fenyegetés; a megfenyegetettben olyan hatás előidézése, amely alkalmas arra, hogy a sértettet az akaratával ellentétes cselekvésre készítse; a vádlottak magatartásának jogellenessége; valamint passzív alanyi oldalon a jelentős érdeksérelem bekövetkezése. Ebből a szabályozásból eredő probléma az volt, hogy a kényszerítés egy alternatív bűncselekmény, ennek következtében amennyiben bármilyen más deliktum megvalósul, kényszerítést megállapítani nem lehet. Mivel szinte elképzelhetetlen, hogy a nemi zsarolást olyan módon kövessék el, hogy az kizárja más bűncselekmény azonos időben történő realizálását, a kényszerítés az ilyen esetekben nem volt alkalmas az igen súlyosan jogellenes magatartások büntetni rendeltségéhez fűzött kívánalmak betöltésére. Elmondható tehát, hogy a szexuális kényszerítés tényállásának megalkotásakor a jogalkotó szándéka az volt, hogy az úgynevezett „nemi zsarolás” eseteit különálló bűncselekményként rögzítse.³⁷

3.1.1. Dogmatika

196. § (1) Aki mást szexuális cselekményre vagy annak eltérésére kényszerít, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a szexuális kényszerítést

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el.

³⁶ 7/2002. (IX.4.) számú alkotmánybírósági határozat <https://jog.hatter.hu/jogeset/246>

³⁷ FRANCZIA Barbara: A nemi önrendelkezési jog és a szexuális kényszerítés. Elemzés és javaslat de lege ferenda. Jog, állam, politika. 2014. (6. évf.) 1. sz. 165-173. oldal

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a szexuális kényszerítést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

Ahogy már a korábbiakban említettem, a szexuális kényszerítés a korábbi joggyakorlat szerinti nemi zsarolás esetét szabályozza, továbbá elmondható, hogy mindezt a kényszerítés speciális eseteként teszi.

A bűncselekmény védett jogi tárgya az ember nemi életének szabadságához fűződő társadalmi érdek.³⁸

A bűncselekmény passzív alanya természetes élő személy lehet. A passzív alannyá válásnak nem feltétele a teljes cselekvőképesség, ennek oka az, hogy az Alaptörvény alapján mindenkit megillet a nemi élet szabadságának garantált joga. Mindezek következtében elmondható, hogy a bűncselekménynek a tizenkettedik életévét betöltött-, valamint a korlátozott beszámítási képességgel rendelkező személy is lehet a passzív alanya. A beszámítási képesség teljes hiányában a vizsgálat tárgyának azt kell képeznie, hogy a passzív alanyt a nemi élet, a szexuális cselekmények vonatkozásában akaratnyilvánításra képtelennek kell-e tekinteni. Amennyiben a kérdésre megadott válasz nemleges, úgy a passzív alanyiság megállapítható.³⁹

A bűncselekmény elkövetési magatartása két fordulattal rendelkezik: ezek a szexuális cselekményre vagy az annak eltérésére való kényszerítés. A szexuális cselekmény fogalmának jelentését a Btk. 459. §-ának (1) bekezdésének 27. pontja definiálja. Ezen rendelkezés szerint szexuális cselekmény a közösülés és minden olyan súlyosan szemérem sértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul. Ebből következik, hogy a közösülés mellett minden olyan magatartás szexuális cselekmény, amely a köznapi értelemben fajtalanságnak minősül. Szexuális cselekményre kényszerítés esetén a passzív alany aktív magatartására van szükség, míg az eltérésre kényszerítés esetén az elkövető közvetlenül végzett cselekményét a passzív alany passzív magatartással eltérni kénytelen. Az elkövetési magatartás másik fordulata a kényszerítés. A két magatartás közt szükségszerűen cél-eszköz viszonynak kell fennállnia, a kényszerítés mint eszközcselekmény, a szexuális cselekmény mint célcselekmény van jelen. A kényszerítés a passzív alany ellenállásának leküzdésére alkalmas olyan tevékenységet jelent, amelynek eredményeként a passzív alany

³⁸ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: Büntetőjog. Különös rész, Budapest, HVG-ORAC, 2018. 207. oldal

³⁹ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: U.o.

ezen akaratának megfelelő magatartást tanúsít, tehát a cselekmény tartalmában megegyezik a Btk. 195. §-ában definiált kényszerítéssel.⁴⁰

A szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére vonatkozó kényszerítés a bűncselekményt akkor valósítja meg, ha arra a törvényben definiált elkövetési módon, tehát erőszakkal vagy fenyegetéssel kerül sor. A kényszerítés tényállásszerűvé csak abban az esetben válik, ha az elkövető személy elleni erőszakot alkalmaz. A személy elleni erőszak fogalma alatt az emberi testre gyakorolt fizikai ráhatás értendő. A szexuális kényszerítés kizárólag abban az esetben állapítható meg, amennyiben a személy elleni erőszak akaratot hajlító, azaz vis compulsiva jellegű. A fenyegetés fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdésének 7. pontja adja meg, mely szerint a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Súlyos hátrány nem csak jogtalan, de jogos magatartás kilátásba helyezése is lehet, amennyiben ezt valaminek a jogellenes kikényszerítésére kívánják felhasználni. Azt, hogy a súlyos hátrány kilátásba helyezése alkalmas-e arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen, minden esetben a sértett személyének ismeretében kell megvizsgálni. A félelem komolyságának jelentése az, hogy a megfenyegetett a kilátásba helyezett súlyos hátrány bekövetkezésének lehetőségét reálisnak tartja, és mivel az számára kedvezőtlen folyamatokat eredményezne, így annak az elkerülésére törekszik.⁴¹

A szexuális kényszerítés materiális bűncselekmény, eredménye a passzív alany akaratával ellentétes szexuális cselekmény vagy annak eltűrése. Amennyiben ennek bekövetkezése bármilyen okból kifolyólag elmarad, a cselekmény kísérletnek minősül.⁴²

A szexuális cselekmény kísérleti stádiumba az erőszak, illetve a fenyegetés alkalmazásának megkezdésével lép, befejezetté akkor válik, ha az eredmény is megvalósul.⁴³

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet. Társtettség jön létre abban az esetben, ha a bűncselekményt legalább két személy egymás tevékenységéről tudva, szándékegységben közösen valósítja meg. A felbujtásra és a bűnsegélyre egyaránt az általános szabályok irányadóak.⁴⁴

A szexuális kényszerítés kizárólag szándékosan, a kényszerítés irányultságára tekintettel csakis egyenes szándékkal realizálható.⁴⁵

⁴⁰ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: i.m. 207-208. oldal

⁴¹ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: i.m. 208. oldal

⁴² BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: U.o.

⁴³ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: i.m. 209. oldal

⁴⁴ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: U.o.

⁴⁵ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: U.o.

A bűncselekmény minősített eseteit a 196. § (2)-(3) bekezdése tartalmazza. Súlyosabban büntetendő a bűncselekmény, ha azt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el, ebben az esetben a passzív alany tizennegyedik életévét betöltött, ám tizennyolcadik életévét még be nem töltött személy lehet. Minősített esetként szabályozza a Btk. azt az esetet is, amikor az elkövető a sértett hozzátartozója, vagy a nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy, illetve a bűncselekményt a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el, ennek a függőségi viszonynak az elkövetés időpontjában kell ténylegesen fennállnia. A 459. § (1) bekezdésének 14. pontja szerint hozzátartozó az egyenes ágbeli rokon és annak házastársa vagy élettársa; az örökbe fogadó és a nevelőszülő, ideértve az együtt élő mostohaszülőt is, az örökbe fogadott és a nevelt gyermek, ideértve az együtt élő mostohagyermeket is; a testvér és a testvér házastársa vagy élettársa; házastársa, élettársa; a házastárs vagy élettárs egyenes ágbeli rokona vagy testvére. A nevelői, felügyeleti, gondozási viszonyon a sértett irányában fennálló állandó vagy ideiglenes, jogszabályon, megbízáson, szerződésen, rokoni kapcsolaton alapuló viszonyt értjük. Gyógykezelés alatt akkor áll a sértett, ha vele szemben ápolói tevékenységet folytatnak, vagy ha gyógyító eljárásokat alkalmaznak vele szemben. A fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszony többnyire a munkajogi jogviszonyokban lehet jelen.

Még súlyosabban rendeli büntetni a Btk. a szexuális kényszerítést, amennyiben azt tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére követik el. Lényeges kihangsúlyozni, hogy ebben az esetben a passzív alany tizenkettedik életévét már betöltött, de tizennegyedik életévét még be nem töltött személy lehet.⁴⁶

4. A beleegyezés

Lényeges rögtön elkülöníteni a beleegyezést, az egyetértést és az önkéntes alárendelődést.⁴⁷ Az egyetértés jelentése tényállásszerű kizáró beleegyezés. A beleegyezés mint egyetértés már rögtön a tényállási elemek kapcsán vizsgálatra szorul. Említésre érdemes továbbá, hogy a sértett beleegyezése az elkövető büntethetőségét a tényállásszerűség hiánya miatt zárja ki és nem a jogellenesség hiánya miatt.

⁴⁶ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: i.m. 209. oldal

⁴⁷ NAGY Alexandra: A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi értékelése. 131. oldal

Egyes Különös Részi tényállások⁴⁸ fogalmilag tartalmazzák a sértett akarata ellenére történő cselekvést, más esetben nem tényállási elem a beleegyezés. Ha nem tényállási elem a beleegyezés, abban az esetben a hozzájárulás válhat jogellenességet kizáró okká.

A tényállásszerűséget kizáró egyetértés a szakirodalom szerint öt érvényességi elemre bontható, amelyek a következők:⁴⁹

- a) A beleegyező akaratának vizsgálata elégséges, nincs szükség a belátási képesség, az ítélőképesség vizsgálatára. Mindez azt jelenti, hogy elégséges a sértett akaratának szubjektív szabadsága. Az akarat elemet tartalmazó bűncselekmények esetében mindebből az következik, hogy a gyermekkorú vagy kóros elmeállapotú sértett beleegyezése is felmerülhet tényállásszerűséget kizáró okként. Az egyetértést az sem teszi érvénytelenné, ha az megtévesztés következménye, ám kivétel, ha a törvény kifejezetten a megtévesztő magatartást rendeli pönalizálni. Abban az esetben, ha az elkövető a beleegyezés meglétének hiányát azért nem ismeri fel, mert tévedésben van, akkor a ténybeli tévedés szabályainak van relevanciája.
- b) A passzív tűrés és a cselekmény kifejtéséhez való tudatos hozzájárulás nem ekvivalens fogalmak, a tétlen tűrés nem elegendő, minden esetben szükséges a belső hozzájárulás.
- c) Szükség van a beleegyezésre.
- d) Leszögezhető, hogy elegendőnek bizonyul az egyetértés akkor, ha az a cselekmény megvalósításának időpontjában áll fenn, nincs szükség arra, hogy ez akár szóban, akár ráutaló magatartásban megnyilvánuljon.
- e) Abban az esetben, ha az elkövető téved abban a tekintetben, hogy fennáll az egyetértés, akkor szándékosság nélkül cselekszik.⁵⁰

Beleegyezésről, mint jogellenességet kizáró okról kizárólag akkor lehet szó, amennyiben a cselekmény sértette a korlátozással, valamint a sérelemokozással egyetért. Így abban az esetben, ha az elkövető téved a beleegyezés meglétét illetően, cselekménye jogellenes.⁵¹

Ahhoz, hogy a beleegyezés a jogellenességet kizárhassa, az alábbi feltételeknek kell teljesülniük:⁵²

⁴⁸ Így: Magzatelhajtás [Btk. 163. § (2) bekezdés b) pont], Kiskorú elhelyezésének megváltoztatása [Btk. 211. § (1) bekezdés], Egészségügyi önrendelkezési jog megsértése [Btk. 218. § (1) bekezdés c) pont, (3) bekezdés], Okirattal visszaélés [Btk. 346. § (1) bekezdés a) pont], Lopás [Btk. 370. § (2) bekezdés bf) pont], Készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés [Btk. 393. § (1) bekezdés a) pont]

⁴⁹ NAGY Alexandra: A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi értékelése. 132. oldal

⁵⁰ NAGY Alexandra: i.m. 133. oldal

⁵¹ NAGY Alexandra: U.o.

⁵² NAGY Alexandra: U.o.

- a) A sértett beleegyezése olyan jogi tárgyat sértő bűncselekménnyel kapcsolatban történik, amelyre a sértett rendelkezése kiterjed. Ilyen jogi tárgy például a szexuális önrendelkezés.
- b) A beleegyezésnek a cselekvőképes sértettől kell származnia. A sértetti beleegyezésnek kizárólag abban az esetben tulajdonítható relevancia, ha a sértett tizennegyedik életévét betöltötte, nem áll cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt továbbá nincs olyan állapotban, amely miatt az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben hiányzik.⁵³

Úgy vélem, hogy ennél a pontnál külön érdemes megemlíteni a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyeket érintő szexuális bűncselekményekkel kapcsolatos változásokat. Ennek oka az, hogy a Korábbi Btk. megdönthetetlen vélelemmel minden esetben védekezésre képtelennek tekintette a tizenkettedik életévüket be nem töltött kiskorúakat, így az ilyen személlyel végzett szexuális cselekmény a törvény által támasztott megdönthetetlen vélelem szerint vagy erőszakos közösülésnek vagy személy elleni erőszaknak minősült. Újítást a 2012. évi C. törvény hozott a kérdésben, tekintve, hogy a jogszabály a szexuális erőszak (Btk. 197. §) szabályozásánál explicit módon utal a passzív alany életkorára, és így kapcsol hozzá magasabb büntetési tételt. Mindkét törvény rendelkezéséről meg lehet állapítani azonban azt, hogy a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére elkövetett szexuális cselekmények esetében az említett passzív alanyok beleegyezési képessége hiányzik, a különbség a két jogszabály esetén a szabályozás módjából ered. Itt említendő meg, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött (tehát a tizenkettedik életévét már igen) személyek esetében is hiányzik a beleegyezési képesség abban az esetben, ha felnőttel végeznek szexuális cselekményt, mivel a felnőtt korú elkövető ebben az esetben szexuális visszaélést (Btk. 198. §) követ el.

A korlátozott belátás nem feltétlenül van kihatással a beleegyezési képességre.⁵⁴

- c) Rendkívüli jelentőséggel bír, hogy a beleegyezésnek még a cselekmény elkövetése előtt, de legalábbis a cselekmény elkövetése alatt realizálódnia kell, mivel a cselekmény befejezését követően megnyilvánuló beleegyezés irreleváns, tekintve ebben az esetben

⁵³ BELOVICS Ervin – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2020. 272. o.

⁵⁴ ANGYAL Pál: A szemérem elleni büntettek és vétségek. Budapest : Attila Ny, 1937. 42. oldal
https://dlib.ogyk.hu/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=1663013.xml&dvs=1667147215470~362&locale=hu_HU&search_terms=&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&divTy pe=

a beleegyezés nem képez majd büntetethőséget kizáró okot. Itt említendő meg, hogy habár az utólagos beleegyezés nem pótolja, hogy a bűncselekmény sértettje a magatartás tanúsítása előtt vagy közben nem egyezett bele a cselekménybe, egyes esetekben azonban értékelhető ez a magatartás a magánindítvány jogáról történő lemondásként. Ennek a jelentősége a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak alapeseteinél nyilvánul meg, mivel ezen bűncselekményeket a törvény kizárólag magánindítványra rendeli pönalizálni.

- d) Arra a problémakörre, hogy a jogosultnak milyen formában kell beleegyezését kinyilvánítania, többféle koncepció alakult ki a büntetőjog tudományában. Az úgynevezett akarati tan képviselői szerint nem szükséges az, hogy a sértetti elhatározás a kívülvilág felé is egyértelműen megnyilvánuljon, és így az elkövető általi tudomásszerzés sem bír relevanciával a beleegyezés esetében.

A nyilatkozati tan szerint a cselekménybe való beleegyezésnek mindenképpen kifejezettnak és egyértelműnek kell lennie, továbbá annak is jelentősége van, hogy a beleegyezésről az elkövető is tudomással bírjon.

A mérsékelt nyilatkozati tan úgy vélekedik a kérdésről, hogy amennyiben a sértett nem is fejezi ki félreérthetetlenül a beleegyezését, abban az esetben is konkludens formában kell mindezt megtennie, így a pusztán tűrés beleegyezésként semmiképpen sem értékelhető.

Általánosságban elmondható ezekről a szexuális deliktumokról, hogy a beleegyezés hiányának olyan formában kell realizálódnia, amely a kívülvilág számára is érzékelhető.⁵⁵

- e) A beleegyezésnek mindenképpen komolynak, önkéntesnek és szabad akaratból származónak kell lennie, tehát mentesnek kell lennie a kényszersztól, fenyegetéstől, tévedéstől, vagy éppen a megtévesztéstől. Kiegészítésként megemlítendő, az akarathibának abban az esetben nincsen jelentősége, ha az olyan körülményre vonatkozik, amely nem ápol közvetlen kapcsolatot a jogi tárggyal. Mindezekhez azonban hozzá kell tenni, hogy a kényszer, az erőszak és a fenyegetés esetében semmilyen esetben sem fogadható el a beleegyezés, tekintve, hogy ilyenkor a passzív alany nem önálló akaratának megfelelően jár el.⁵⁶
- f) További feltételként említhető meg, hogy a beleegyezés nem irányulhat olyan célra, amely a társadalomra nézve káros.

⁵⁵ NAGY Alexandra: i.m. 140. oldal

⁵⁶ NAGY Alexandra: i.m. 141. oldal

4.1. A beleegyezés és annak hiánya a szexuális cselekményekkel kapcsolatban

A szexuális bűncselekmények esetében a kérdéssel kapcsolatban a fő problémát az jelenti, hogy adott esetben igen komplikált lehet annak az eldöntése, hogy a szexuális cselekményhez a deliktum passzív alanya csatolta-e valamilyen formában a beleegyezését, avagy az előzetes kijelentései csupán sértetti közrehatásnak minősülnek, vagy amiatt nem védekezik a cselekmény ellen a bűncselekmény sértettje, mivel saját helyzetét teljességgel kilátástalannak értékeli, és így nem fejt ki védekező magatartást. Mivel a kérdést illetően az egyes álláspontok lényegi különbségeket mutatnak, szükségesnek tartom ezek bemutatását.

Lukács Tibor és Traytler Endre annak a véleményüknek adnak hangot a témával kapcsolatos műveikben, hogy a szexuális önrendelkezési jogot sértő cselekmények esetén a hozzájárulás hiányát érzékeltetni szükséges, mivel a „fenntartás nélküli odaadás” ellenállásként nem értelmezhető.⁵⁷ Mindenképpen megemlítendő, hogy azt már ezek a szerzők is felismerték, hogy vannak olyan esetek, ahol a mérsékeltebb ellenállás is minősülhet a beleegyezést kizáró ellenállásnak. Ennek a kérdésnek a megítélése azért jár igen nagy nehézségekkel, mivel a szexuális cselekménybe való beleegyezés olykor igencsak komplikált lehet és a sértett magatartása nem egyértelmű, így pedig nehézkesé válik annak a határnak a detektálása, hogy mikor egyezik meg a sértetti akarat a tettesi akarral teljes mértékben.

A probléma feloldására Elisabeth Holzleithner osztrák származású szerző elmélete szolgálhat. Meglátása szerint a szexuális cselekménybe történő beleegyezés egy skálán helyezhető el, melynek két pólusa detektálható.⁵⁸ Az egyik pólus képezi az olyan szexuális cselekményt, amelyet erőszakkal kényszerítenek ki, a másik pólus pedig az olyan szexuális cselekmény, amelyhez mindkét fél a maximális hozzájárulását adja. Meglátása szerint a két pólus objektíve meghatározható, azonban az intervallum fennmaradó részén igen tág a lehetőségek tárháza: elmélete szerint itt említhetők meg az olyan szexuális cselekmények, amelyek esetében az egyik fél beleegyezését a félelem vezérli, vagy a fél gyengeségének kihasználásával valósul meg a szexuális cselekmény, továbbá az az eshetőség is, amikor az egyik fél a másik féllel való vita elkerülése céljából végez vele szexuális cselekményt.

⁵⁷ NAGY Alexandra: i.m. 142. oldal

⁵⁸ NAGY Alexandra: i.m. 143. oldal

Holzheithner szerint az egyes egyének eltérően vélekednek arról, hogy a két pólus közötti kontinuumban hol található meg az a pont, ahol már nem lehet beleegyezésről beszélni, tehát az már a büntetőjog védelme alá is esik.

A kérdés eldöntéséhez érdemes segítségül hívni az Isztambuli Egyezmény 36. cikkét,⁵⁹ amely kimondja, hogy „büntetendőnek minősül valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény elkövetése. A szexuális cselekménybe való beleegyezésnek pedig önkéntesnek, az adott személy szabad akaratán alapulónak kell lenni, amelyet az eset összes körülményei alapján kell értékelni.”

Azt, hogy mikor nem beszélhetünk konszenzuális, tehát beleegyezésen alapuló szexuális cselekményről, a 2017-ben hatályba lépett ír törvénymódosítás igen jól átláthatóan szabályozza. Ennek oka az, hogy az ír törvény explicit módon megadja, hogy mikor egyezik bele az adott személy a szexuális cselekménybe, amikor úgy fogalmaz „(1) Egy személy akkor egyezik bele a szexuális cselekménybe, amennyiben szabadon és önként adja hozzájárulását az aktushoz.”. Ezen felül a törvény felsorolja azokat az eseteket is, amikor a személy nem egyezik bele a szexuális cselekménybe. Véleményem szerint azonban az a rendelkezés, amivel a törvény a legtöbb problémát orvosolja az, hogy kimondja: „(3) Ez a szakasz nem zárja ki, hogy egyéb körülmények is megalapozzák azt, hogy az adott személy nem adta a beleegyezését a szexuális cselekményhez.”⁶⁰ Úgy gondolom, hogy ez a rendelkezés azért bír igen nagy jelentőséggel, mert egyrészt lehetőséget biztosít olyan cselekmények pönalizálására is, amelyek nem tartoznak az általa felsorolt körülmények közé. Ez nagyban növeli a szabályozás életszerűségét, és a cselekvések jelentősebb részét öleli fel. Másrészt pedig a bírónak enged teret, hogy a körülmények mérlegelését követően maga dönthesse el, megadta-e a beleegyezését a bűncselekmény sértettje.

Azt pedig, hogy mikor nem beszélhetünk a szexuális cselekménybe történő beleegyezésről, vagy hogy mikor irreleváns a passzív alany beleegyezése, Nagy Alexandra foglalja össze PHD dolgozatában.⁶¹ Meglátása szerint azokban az esetekben nem lehet beszélni beleegyezésről, vagy az adott beleegyezés akkor irreleváns, amennyiben:

⁵⁹ Isztambuli egyezmény 36. cikk

⁶⁰ Criminal Law (Sexual Offences) Act 2017.

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/2/enacted/en/html>

⁶¹ NAGY Alexandra: i.m. 148-149. oldal

- a) Erőszakkal, fenyegetéssel vagy más egyéb módon kényszerítik ki a szexuális cselekményt.
- b) A passzív alany akaratnyilvánításra vagy védekezésre képtelen állapotban van
- c) Amennyiben a deliktum passzív alanya tizenkettedik, vagy adott esetben tizennegyedik életévét nem töltötte be
- d) A passzív alany nem járult hozzá sem kifejezetten, sem konkludensen a szexuális cselekményhez
- e) A körülmények a beleegyezés hiányára engednek következtetni
- f) A szexuális cselekménnyel szemben kifejtett ellenállás hiánya önmagában nem minősül a cselekménybe való beleegyezésnek.

5. A kényszerítés és a szexuális kényszerítés dogmatikai problémái

A kényszerítés egyrészt a Btk. Általános Részében büntethetőséget kizáró okként szerepel, másrészt pedig számos, a Különös Részben található bűncselekménynek elkövetési magatartása. Annak ellenére, hogy egy igen nagy jelentőséggel bíró fogalomról van szó, a Btk. azt nem definiálja, így a szakirodalomban kétféle koncepció alakult ki arra nézve, milyen viszonyban áll a kényszerítés, az erőszak és a fenyegetés egymással.

Az első megközelítést képviselő Márki Zoltán szerint a kényszerítés eszközcselekmény, amely mint összefoglaló fogalom felöleli az erőszak és a fenyegetés alkalmazását.⁶²

A másik elmélet képviselői úgy vélekednek, hogy a kényszerítésnek mint elkövetési magatartásnak az erőszak és a fenyegetés az elkövetési módjai. Ennél a pontnál szükséges említeni, hogy Jacsó Judit hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy az erőszak és a fenyegetés ugyan elkövetési módjai a kényszerítésnek, azonban nem e két elkövetési mód kerülhet kizárólag szóba.⁶³

Annak ellenére, hogy a Btk. maga nem definiálja a kényszerítést, a büntetőjoggal foglalkozó szerzőknél akad egy meghatározás a kényszerítésre, amely szerint „kényszerítés a sértett komoly ellenállásának leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek eredményeként a sértett képtelen valódi akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.”⁶⁴ Ez a fogalom meghatározás sem egységes azonban, találkozni egy másik megközelítéssel is, amely szerint „a kényszerítés valamely idegen akarat érvényesülését jelenti [...], tulajdonképpen a

⁶² NAGY Alexandra: i.m. 150. oldal

⁶³ GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – JACSÓ Judit – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós). Wolters Kluwer, Budapest, 2020. 218. oldal

⁶⁴ SINKU Pál: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. 192.o.

kényszerítő és a kényszerített közötti viszony, amelynek lényege, hogy a kényszerített olyan magatartást tanúsít, amely a kényszerítő személy akaratának felel meg.”⁶⁵

Mikor megpróbáljuk definiálni a kényszerítést, segítségül hívhatunk néhány szexuális kényszerítéssel és szexuális erőszakkal kapcsolatos ítéletet. Egy szexuális kényszerítés büntette miatt indult eljárásban született ítélet jogi indoklásában az olvasható, hogy „ (...) a szexuális kényszerítés lényege, hogy a sértettnek nem áll szándékában szexuális cselekmény végzése, de az elkövető saját akaratát érvényesíti (...)”.⁶⁶ Egy másik, szexuális erőszak büntette miatt indult büntetőeljárásban hozott ítéletben pedig az szerepel, hogy „A kényszerítésnek pedig a következménye az, hogy a sértett által tanúsított magatartást nem a saját akarata határozta meg, illetve a tanúsított magatartás ugyan saját akaratán alapult, de azt az akaratelhatározását a kényszerítő magatartása határozta meg.”⁶⁷

Belovics Ervinnél és Gál Istvánnál⁶⁸ egyaránt megjelenő tétel, hogy a kényszerítés tartalmi jelentése az, hogy az elkövető a sértett akarata helyett sajátját juttatja érvényre, tehát a sértett akaratát hajlítja vagy megtöri. A kényszerítés formája ebben az esetben az az elkövetési mód, amely a kényszerítés tartalmának érvényt szerez.

Összefoglalva tehát: a kényszerítés olyan erőszakkal, fenyegetéssel vagy egyéb más módon realizálható befolyásolás, ráhatás, amelynek következtében a cselekmény sértettje az elkövető által preferált magatartást tanúsítja. Úgy tűnik tehát, hogy a kényszerítés genus proximuma az, hogy az elkövető általi cselekmény következtében a bűncselekmény sértettje nem a saját akaratának megfelelően fog eljárni. Mindezek hiányában kényszerítés nem detektálható, mivel a sértett szabad, autonóm akaratának megfelelően cselekszik, nem pedig egy kívülről befolyásoló erőnek veti alá akaratát.

Mint már említettem, a Btk. Különös Részében találhatóak olyan bűncselekmények, amelyeknek a kényszerítés elkövetési magtartásuk. Gilányi Eszter meglátása szerint ezek a bűncselekmények a kényszerítés szempontjából három csoportra tagolhatóak⁶⁹:

- a) Az első csoportba tartoznak azon deliktumok, amelyek esetében a kényszerítés elkövetési módja az erőszak és az élet vagy testi épség elleni közvetlen, tehát kvalifikált

⁶⁵BALOGH Ágnes – TÓTH Mihály: Magyar büntetőjog. Általános rész. 2010. 155. oldal

⁶⁶NAGY Alexandra: i.m. 151. oldal

⁶⁷NAGY Alexandra: i.m. 151. oldal

⁶⁸BELOVICS Ervin: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények. In: Büntetőjog II. (szerk.: BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál) HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2021. 202. o., GÁL István: A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja. OPTEN Kft, Budapest, 2016. 608. oldal

⁶⁹GILÁNYI Eszter: A szexuális kényszerítés tényállása az Isztambuli Egyezmény rendelkezéseinek fényében. 127-131. oldal

https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/egyeb/mjsz/201502/11_gilanyieszter.pdf

fenyegetés. Ilyen bűncselekmény például a szexuális erőszak (Btk. 197. §), az emberrablás (Btk. 190. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés), de fellelhető az ilyen elkövetési móddal megvalósuló kényszerítés a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása tényállásának minősített esetében (Btk. 211. § (2) bekezdés), a rablás tényállásában (Btk. 365. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés) és a jármű önkényes elvételében (Btk. 380. § (2) bekezdés a) pont).

- b) A második csoportba sorolhatóak azon tényállások, amelyeknél a kényszerítés elkövetési módjai az erőszak és a fenyegetés (tehát a nem kvalifikált fenyegetés). Ilyen deliktumok a kényszerítés (Btk. 195. §), a kényszerszolgálat (193. §), a közösség tagja elleni erőszak minősített esete (Btk. 216. § (2) bekezdés), a kényszerítés hatósági eljárásban (Btk. 278. §), vagy a hivatalos személy elleni erőszak (Btk. 310. §), a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (Btk. 311. §) egy fordulata, továbbá a zsarolás (Btk. 367. §) és az önbíráskodás (368. § (1) bekezdés).
- c) A harmadik csoportba azon bűncselekmények sorolhatóak, amelyek esetében a kényszerítéshez a jogalkotó nem csatolt elkövetési módot. A szerző meglátása szerint ilyen bűncselekmény a szexuális kényszerítés (Btk. 196. §), a népirtás egyik fordulata (Btk. 142. § (1) bekezdés c) pont) az emberiesség elleni bűncselekmény két fordulata (Btk. 143. § (1) bekezdés b) és f) pontok), az apartheid egyik fordulata (Btk. 144. § (1) bekezdés b) pont), a háborús bűncselekményeken belül a védett személy elleni erőszak két fordulata (Btk. 149. § (2) bekezdés b) és c) pontok) és a tiltott sorozás alapesetének mind a két fordulata (Btk. 152. § (1) bekezdés).

5.1. Az elkövetési módokkal kapcsolatban felmerülő kérdések a szexuális kényszerítés esetében

A szakirodalomban az a kérdés, hogy milyen elkövetési módja(i) vannak a szexuális kényszerítésnek, igen megosztja a szerzőket.

- a) Sinku Pál szerint a szexuális kényszerítés esetében a kényszerítés általános tételét – tehát azt, hogy a kényszerítés a passzív alany ellenállásának leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek eredményeként a passzív alany ezen akaratának megfelelő magatartást tanúsít – kiegészíti azzal, hogy a cselekmény tartalmilag megfelel a Btk. 195. §-a által szabályozott kényszerítés bűncselekményének.⁷⁰ Ez azt jelenti, hogy Sinku Pál véleménye szerint a szexuális kényszerítésnek van elkövetési módja, az

⁷⁰ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: Büntetőjog. Különös rész, Budapest, HVG-ORAC, 2021. 208. oldal

erőszak és a fenyegetés, amelyek megegyeznek a Btk. 195. §-a által definiált kényszerítés bűncselekményének elkövetési módjaival. Meglátása szerint a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak közti probléma, amely az elkövetési módok terén mutatkozik meg, úgy oldható fel, hogy amennyiben a kényszerítés akaratot hajlító (vis compulsiva) erőszakkal realizálódik, akkor a szexuális kényszerítés a helyes minősítése a bűncselekménynek, azonban amennyiben a kényszerítésnek akaratot megtörő (vis absoluta) erőszakkal szereznek érvényt, akkor szexuális erőszak megállapításának van helye. Elmondható tehát, hogy Sinku Pál a szexuális kényszerítésnél meghatározott kényszerítés tartalmát teljességgel azonosítja a Btk. 195. §-ában meghatározott kényszerítés bűncselekményével.

- b) A német nyelvű szakirodalom berkein belül az erőszakos nemi bűncselekmények a kényszerítés speciális tényállásai. Ez a kiemelés azon alapszik, hogy „a szexualitás az ember személyiségének legmélyebb, legrejtettebb részéhez tartozik, és emiatt az ezzel való rendelkezést az önrendelkezés különösen védelemre méltó részének tekintjük.” Összefoglalva tehát a német szerzők a bűncselekmény által sértett jogi tárgy miatt ítélik úgy, hogy az erőszakos nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények a kényszerítés speciális tényállásai.⁷¹
- c) Szomora Zsolt szerint a nem konszenzusos szexuális bűncselekmények specialitása a magyar büntetőjogban az, hogy az elkövető a passzív alanyt szexuális cselekményre kényszeríti.⁷² Ez a meglátás a 2012. évi C. törvény megszületése óta egészen egyértelműnek mutatkozik, azonban nem felejtethetjük el, hogy a korábbi Btk. egy olyan szabályozási rendszert tartalmazott, amely szerint az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak csak abban az esetben volt megállapítható, ha a bűncselekmény az élet vagy testi épség elleni közvetlen, tehát kvalifikált fenyegetéssel valósult meg. Ez a szabályozás azt a problémát szülte, hogy amennyiben a fenyegetés nem volt kvalifikált, nem kerülhetett sor a szemérem elleni erőszak vagy az erőszakos közöszülés megállapítására. Az ezzel kapcsolatos probléma pedig a büntetési tételekben keresendő, mivel az 1978. évi IV. törvény az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak alapeseteit egyaránt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel szankcionálta, míg a kényszerítés esetében három évig tartó szabadságvesztés volt a kiszabható maximum. Emiatt a probléma miatt volt később 2012-ben a szexuális kényszerítés tényállásának megalkotása, mivel a nemi zsarolás eseteire, azaz az olyan

⁷¹ NAGY Alexandra: i.m. 162. oldal

⁷² KARSAI Krisztina: Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Budapest, Wolters Kluwer, 2019. 444. oldal

esetekre, amikor a szexuális cselekmény nem a passzív alany önkéntes beleegyezésével valósult meg, azonban kvalifikált fenyegetés sem volt megállapítható, akkor ezt a cselekményt a korábbi Btk. nem minősítette nemi erkölcs elleninek.

Mint láthatjuk, a szerzők álláspontja azonos abban a kérdésben, hogy a szexuális kényszerítés bűncselekménye a kényszerítés speciális eseteként fogható fel. Az álláspontok közötti különbség ott detektálható, hogy amíg Sinku Pál úgy vélekedik, hogy a kényszerítés a szexuális kényszerítés tényállása esetében teljes mértékben megegyezik a Btk. 195. §-ában meghatározott deliktummal, Nagy Alexandra, Gilányi Eszter és Deák Zoltán azt az álláspontot képviselik, hogy a kényszerítésnek mint generális deliktumnak a szexuális kényszerítés tényállása körében definiált kényszerítés mint elkövetési magatartás csupán egyik tényállási eleme, nem pedig maga a deliktum.

Véleményem szerint az elméleteket két csoportra érdemes felosztani. Ennek a felosztásnak az alapját pedig annak kell képeznie, hogy az adott szerző hogyan vélekedik a szexuális kényszerítés elkövetési módjának létéről. Az egyik pólust képezi Sinku Pál, aki úgy gondolja, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módjai megegyeznek a Btk. 195. §-ában megfogalmazásra kerülő kényszerítés bűncselekmény elkövetési módjaival. A másik csoportot alkotja Gál István, Szomora Zsolt és lényegében Nagy Alexandra, akik úgy vélekednek a kérdést illetően, hogy a szexuális kényszerítés tényállása nem tartalmaz elkövetési módot.

A továbbiakban górcső alá veszem mindkét megközelítést, kiemelve azok pozitívumait és negatívumait egyaránt.

a) Sinku Pál megközelítése az, hogy „a szexuális cselekményre vagy annak eltérésére vonatkozó kényszerítés a bűncselekményt abban az esetben valósítja meg, ha a törvényben meghatározott elkövetési módon, vagyis erőszakkal vagy fenyegetéssel kerül sor”.⁷³ Észlelhetjük tehát, hogy Sinku Pál azonosítja a Btk. 195. §-ában megfogalmazásra kerülő kényszerítés bűncselekményének elkövetési módjait a szexuális kényszerítés elkövetési módjaival. Ezt véleményem szerint azért teszi, mert a Btk.-ban (mint már azt említettem) valóban nem kerül definiálásra a kényszerítés fogalma. Ennek híján pedig viszonyítási alapot valóban a Btk. 195. §-ában szabályozott kényszerítés jelenthet.

Sinku Pál véleményének azonban álláspontom szerint akadnak Achilles sarkai, amelyeket a következőkben ismertetek is.

⁷³ BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: Büntetőjog. Különös rész, Budapest, HVG-ORAC, 2021. 208. oldal

Véleményem szerint logikai akadályokba ütközik Sinku Pál azon koncepciója, miszerint a szexuális kényszerítés elkövethető erőszakkal. Ezen állításhoz szükséges hozzátenni, hogy a szerző művében azt fogalmazza meg, hogy az akaratot hajlító erőszakkal megvalósuló cselekmény nyerhet szexuális kényszerítésként megítélést, amennyiben a cselekményt vis absoluta erőszakkal realizálták, akkor már szexuális erőszak megállapításának van helye. Álláspontom szerint azonban ez a különbségtétel alaptalan. Ennek az a legfőbb oka, hogy az akaratot hajlító és az akaratot megtörő erőszak egyaránt az erőszak kategóriájába tartoznak. Ennek a megállapításnak pedig azért van jelentősége, mivel a Btk. 197. §-ának (1) bekezdésének a) pontjában úgy fogalmaz, hogy „Szexuális erőszakot követ el, és büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el.” Jól látható tehát, hogy a törvény nem tesz különbséget az akaratot hajlító és az akaratot bénító erőszak között, általában mondja ki, hogy a szexuális kényszerítés erőszakkal történő elkövetése szexuális erőszakkal minősül. Úgy gondolom, hogy a megfogalmazásból egyértelműen kiderül, hogy vis compulsiva és vis absoluta erőszak esetén egyaránt szexuális erőszak megállapításának van helye, nem pedig szexuális kényszerítésnek.

Ennél a pontnál szükséges megemlíteni, hogy a joggyakorlatban született olyan döntés, amely a Sinku Pál által képviselt álláspontot támasztja alá. A hivatkozott döntésének indoklásában a bíróság azt mondta ki, hogy a vádlott ugyan alkalmazott erőszakot a sértett ellenállásának leküzdése érdekében, azonban az erőszak nem minősíthető akaratot megtörőnek, csupán akaratot hajlító, így a cselekményt „csupán” szexuális kényszerítésként minősítette, nem pedig szexuális erőszakként.⁷⁴

A hivatkozott jogesetben azonban utalni kell a Kúria okfejtésére is, amely kimondja, hogy „a kényszerítés megvalósulhat erőszakkal vagy fenyegetéssel, azonban a szexuális kényszerítés elkövetői magatartását tekintve nem elegendő a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés elkövetési magatartásával való összevetés.” Hozzá kell tenni, hogy ebben az állásfoglalásban a Kúria inkább a fenyegetés, élet- vagy testi épség elleni fenyegetés oldaláról közelítette meg a problémát, tehát nem kifejezetten az erőszakot értékelte, így nem egészében értek egyet Nagy Alexandra azon állításával, miszerint a Kúria ezen

⁷⁴ NAGY Alexandra: i.m. 168. oldal

okfejtéséből kiderülne, hogy az erőszakot a szexuális erőszak elkövetési módjaként értékeli.⁷⁵

Találkozhatunk azonban Sinkun kívül más olyan szerzőkkel is, akik az övével azonos álláspontot képviselik. Deák Zoltán „A Kúria döntése a szexuális kényszerítésről” címet viselő szakcikkében a Kúria azon kijelentését bírálja, miszerint az erőszak csak a szexuális erőszak elkövetési módja, a szexuális kényszerítése nem.⁷⁶ Meglátása szerint a szexuális erőszakot a rablással célszerű párhuzamba vonni, mivel a rablás esetében a Btk. szintén az erőszakot, valamint az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést kívánja meg, azonos módon, ahogy teszi azt a szexuális erőszak esetében is. A szerző felhívja a figyelmet, hogy a jogalkotó a rablás és az emberrablás esetében egyaránt a vis absoluta jellegű erőszakot kívánja meg mindannak ellenére, hogy az „erőszakkal” megfogalmazást használja, így Deák Zoltán arra a következtetésre jut, hogy amennyiben a cselekményt akaratot hajlító erőszakkal realizálják, úgy szexuális kényszerítés megállapításának van helye, a Kúria álláspontja tehát téves. Deák Zoltán továbbá olyan kijelentést is tesz, hogy azokban az esetekben, amikor a Btk. az erőszak mellett az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést is megemlíti elkövetési módként, abban az esetben az erőszak csak vis absoluta jellegű lehet. Véleményem szerint ez a probléma jobbára a Btk. megfogalmazásának inkonzisztens mivoltára vezethető vissza, nem pedig a Kúria helytelen értelmezésére. Ennek oka az, hogy a 2012. évi C. törvény nem fogalmaz különbözőképpen akkor, amikor egy bűncselekményt kizárólag akaratot bénító erőszakkal lehet realizálni, ugyanúgy az „erőszakkal” kifejezést használja, mint például a zsarolásnál, amelynek megvalósulásához elegendő a vis compulsiva jellegű erőszak is. Az pedig, hogy kvalifikált vagy nem kvalifikált fenyegetéssel valósítható meg a deliktum, véleményem szerint a törvényt alapul véve nincs összefüggésben az erőszak „minőségével”. Úgy gondolom, annyiban mindenképpen igaza van azonban a hivatkozott szerzőnek, hogy a rablással és az emberrablással kapcsolatban azt a gyakorlatot, mely szerint ezen bűncselekményeket csak akkor lehet megállapítani, ha azokat akaratot megtörő erőszakkal vitték véghez, éppen a magyar bírói gyakorlat munkálta ki, így ennek a kérdésnek a Kúrián keresztül való számonkérése érthető, azonban úgy gondolom, a probléma létezéséért nem tehető egyes egyedüli felelőssé a szerv.

⁷⁵ NAGY Alexandra: i.m. 169. oldal

⁷⁶ DEÁK Zoltán: A Kúria döntése a szexuális kényszerítésről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/25/id/A2000203.JEM/ts/20220728/lr/chain42>

b) Gál István úgy gondolja, a szexuális kényszerítés tényállása elkövetési módot nem tartalmaz.⁷⁷ Szerinte a deliktum tipikus elkövetési módjai az erőszak és a fenyegetés, ám nem lehet más lehetséges elkövetési módokat sem kizárni. Álláspontja szerint a szexuális kényszerítés minden olyan esetben megvalósul, amikor az elkövető olyan módon kényszeríti a sértettet szexuális cselekmény végzésére, ami még nem minősül szexuális erőszaknak. Példaként említi Gál István a más elkövetési módra, amikor a passzív alany nem minősül teljesen védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelennek, ez véleménye szerint akkor elképzelhető, ha a sértett csak enyhe fokban értelmi sérült,⁷⁸ amely egy igen vitatható koncepció, mivel az ilyen személyek szabadon gyakorolhatják nemi önrendelkezési jogukat, tekintve hogy rendelkeznek azzal a képességgel, hogy felismerjék a szexuális cselekmények jelentőségét.⁷⁹ Egyetértek Gál Istvánnal, amikor azt írja, hogy a szexuális kényszerítésnek elképzelhetőek egyéb elkövetési módjai is. Véleményem szerint ennél a pontnál érdemes visszautalni arra, hogy a jelenlegi Btk. a nemi zsarolás büntetendővé tételének érdekében hozta létre a szexuális kényszerítés tényállását. Tette pedig ezt véleményem szerint azért, mert a miniszteri indoklás alapján a jogalkotó azokat a szexuális cselekményeket kívánta a büntetőjog oltalma alá helyezni, amelyek nem (teljesen) konszenzuálisan valósulnak meg. „A jelenlegi joggyakorlat a sértett nem önkéntes beleegyezésével, ám mégsem kvalifikált fenyegetés hatására megvalósuló szexuális aktust kényszerítésnek (Btk. 174. §) minősíti. A törvény ezen változtatni kíván, ezért szexuális kényszerítésként súlyosabb büntetéssel rendeli büntetni az ún. nemi zsarolást...”⁸⁰ mondatok véleményem szerint alátámasztják az előzetes állításomat. Utalást kell tennem azonban arra, hogy véleményem szerint a törvény grammatikailag nem teljesen azt a tartalmat hordozza magában, mint amelyet a miniszteri indoklás említ. Álláspontom szerint a tényállás már a „szexuális kényszerítés” elnevezéssel helyezi jóval inkább a hangsúlyt a kényszerítésre, tehát mint valamilyen erőszakos magatartásra, mint arra, hogy ennek a deliktumnak a lényegét az képezi, hogy a szexuális cselekmény nem konszenzuális alapokon nyugszik. Úgy gondolom, hogy a miniszteri indoklásnak a megfogalmazásából adódóan inkább állhatott szándékában az általam említett cél, azonban maga a tényállás sokkal inkább a

⁷⁷ NAGY Alexandra: i.m. 170. oldal

⁷⁸ GÁL István: A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja. OPTEN Kft, Budapest, 2016. 609. oldal

⁷⁹ NAGY Alexandra: i.m. 179. oldal

⁸⁰ A szexuális kényszerítés (Btk. 196. §) miniszteri indoklása

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200100.TV/ts/20221101/lr/196>

bűncselekmény erőszakos mivoltára helyezi a hangsúlyt, amely véleményem szerint ellentmondást kelt a jogalkotó szándéka és a Btk-ban megfogalmazásra kerülő deliktum között. Álláspontom szerint pedig e bűncselekmény esetében jóval észszerűbb lenne a kérdést a beleegyezés oldaláról megvizsgálni, ahogyan azt az ír szabályozás is teszi, mivel úgy gondolom, ennek a deliktumnak sokkal inkább a nem konszenzuális jellegen, mint a kényszeren kellene nyugodnia.

- c) Márki Zoltán álláspontja szerint a szexuális kényszerítés a büntetőjogi megítélést tekintve kevesebb a szexuális erőszaknál, ám rögzíti, hogy a kényszerítő magatartás célzata az a körülmény, amely kiemeli a szexuális kényszerítést a kényszerítés köréből. A szerző az elkövetési módok kérdésköréről úgy vélekedik, hogy a szexuális kényszerítés esetében az akaratot hajlító erőszak szóba kerülhet, azonban a vis absoluta erőszak semmi esetre sem. Álláspontja szerint továbbá akkor eshet még szó szexuális kényszerítésről, ha a bűncselekményt nem az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel, tehát nem kvalifikált fenyegetéssel követték el.⁸¹
- d) Szomora Zsolt azt az álláspontot képviseli, mely szerint a szexuális kényszerítés törvényi tényállása nem tartalmaz elkövetési módot.⁸² A szerző úgy vélekedik, hogy a szexuális kényszerítés implicit elkövetési módja a fenyegetés, amely nem irányulhat az élet vagy testi épség ellen, vagy amennyiben az élet vagy testi épség ellen irányul, nem lehet közvetlen. A bűncselekményt erőszakkal elkövetni nem lehetséges. Szomora Zsolt úgy gondolja, hogy mivel a fenyegetés nem kerül meghatározásra a tényállásban, ezért a fenyegetés törvényi fogalma nem alkalmazható a szexuális kényszerítés esetében, így meglátása szerint a szexuális kényszerítés esetében a fenyegetés hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen. Ezzel a nézőponttal ellentétes véleményt fogalmazott meg a Kúria a BH 2019. 96.-ban, amikor is azt a véleményt fogalmazta meg, hogy a szexuális kényszerítés tényállása esetében a fenyegetés fogalma megegyezik a Btk. 459. § (1) bekezdésének 7. pontja szerinti fenyegetés fogalommal, amely szerint a fenyegetés eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A Kúria úgy gondolja, azért ez a meghatározás az irányadó, mivel más fogalmat nem tartalmaz a Btk. a fenyegetésre.⁸³

⁸¹ NAGY Alexandra: i.m. 187. oldal

⁸² NAGY Alexandra: i.m. 191. oldal

⁸³ NAGY Alexandra: i.m. 192. oldal

Egy másik vitatott kérdés, hogy a szexuális erőszak megvalósítható-e erőszakos magatartás tanúsításával. Nagy Alexandra álláspontja szerint a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán az erőszaknak és fenyegetésnek nem minősülő egyéb elkövetési módok közé tartozik vagy tartozhat az erőszakos magatartás tanúsításával való elkövetés. A szerző példákkal is prezentálja, milyen magatartásokat lát ebből a szempontból relevánsnak, ide sorolja a mozgást zavaró, tolakodó, zaklató vagy az erőszak azonnali bekövetkezésére utaló fenyegető fellépést.⁸⁴ Az erőszakos magatartás elkövetési módként való értékelését Nagy Alexandra azzal támasztja alá, hogy a 2012. évi C. törvény annak 459. § (1) bekezdésének 26. pontjában személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősíti a szexuális kényszerítést. Nagy Alexandra állítását két jogesettel támasztja alá. A bűncselekmény megítélésére szolgáló Kúriai álláspont szerint az elkövető magatartása kimeríti az erőszakos magatartásként való minősülés kritériumait, azonban az elkövető cselekményét fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítésként értékelte.⁸⁵

Nagy Alexandra hangsúlyozza, hogy ő maga nem ért egyet azzal, hogy a Kúria a magatartást fenyegetésként értékelte. Rögzíti, hogy a Kúria álláspontja szerint is kimerítette az elkövető a Büntető Törvénykönyvben található erőszakos magatartás fogalmát, ezért véleménye szerint nem fenyegetéssel került elkövetésre a deliktum, hanem erőszakos magatartás tanúsításával elkövetett szexuális kényszerítésről van szó. Álláspontja szerint az erőszakos magatartás kényszerhelyzetet teremtett a passzív alany oldalán, az elkövető a passzív alanyt az erőszakos magatartás tanúsításával akarta szexuális cselekményre kényszeríteni, így megvalósította a szexuális kényszerítés büntetettét.

Úgy gondolom, indokolt lehet megvizsgálni azt, miért is minősíthette a Kúria ezt a magatartást fenyegetésnek. Érdekes ehhez az ügyre vetítenünk a fenyegetés definícióját, amely olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Az eset körülményeire vetítve a fenyegetés tartalmi elemeit, úgy gondolom, hogy az a tény, hogy az elkövetés időpontjában a buszon csak a bűncselekmény sértettje és az elkövető tartózkodott, valamint az elkövető erőszakos magatartása, továbbá annak az esélye, hogy az elkövető esetlegesen közöszlőni akar a sértettel, nemtől függetlenül alkalmas lehet arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Továbbá véleményem szerint a tény, hogy a sértett az elkövető magatartásából arra következtethetett, hogy az vele szexuális cselekményt kíván végezni, mindenképpen megfelel a súlyos hátrány kilátásba helyezésének. Nagy Alexandra jogesettel kapcsolatos véleményéről így azt gondolom, hogy habár teljes mértékben

⁸⁴ NAGY Alexandra: i.m. 182. oldal

⁸⁵ NAGY Alexandra: i.m. 183. oldal

egyértékű azzal, hogy a sértett magatartása erőszakos magatartásnak minősíthető, véleményem szerint objektíven megindokolható, hogy a Kúria miért minősítette fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítésként a bűncselekményt.

Nagy Alexandra hangot ad egy, az említett jogesetben szereplő bűncselekmény stádiumtani problémájának is.⁸⁶ Meglátása szerint a deliktum kísérleti szakban maradt, melyet azzal indokol, hogy az elkövető szexuális cselekményt nem valósított meg. Érvelésében arra hivatkozik, hogy a sértett megcsókolásának kísérlete, mellének megfogása, hátának simogatása nem éri el a súlyosan szeméremsértő jelleget, mivel az a sértett nemi szervének megérintésével valósulna meg, így az elkövető cselekményei „mindössze” az emberi méltóságot sértő szeméremsértés vétségének megállapítására lenne alkalmas. A szerző azonban úgy gondolja, a jogesetből egyértelműen kitűnik, hogy az elkövető valós szándéka a közöszlenség volt, melyet azzal támaszt alá, hogy az elkövető csak azért nem tudta megfogni a sértett nemi szervét, mert a sértett a deliktum elkövetőjét eltolta magától. Meglátásom szerint Nagy Alexandrának ebben a kérdésben teljes mértékben igaza van, hiszen a cselekmény súlyosan szeméremsértő jellegét valóban a sértett nemi szervének megfogásával nyerte volna el, amely nem valósult meg, ezért én is azt a véleményt képviselem, miszerint e bűncselekmény helyes minősítése szexuális kényszerítés büntetettének kísérlete.

Nagy Alexandra továbbá egy másik jogeseten keresztül is bemutatja kialakult álláspontját.⁸⁷ A jogesetben az elkövető az idős sértett egyik kezét lefogta, rámarkolt a sértett személy szoknyájára, majd fejét a szoknyája alá dugta. Az elkövető a cselekmény tanúsításával azért hagyott fel, mivel a passzív alany kötőtűt döfött annak kezébe, majd ököllel orrba vágta a bűncselekmény elkövetőjét. A bíróság az elkövető magatartását a Btk. 196. §-ának (1) bekezdésébe ütköző szexuális kényszerítés büntettként értékelte, amely a Btk. 10.§-ának (1) bekezdése alapján kísérleti stádiumban maradt. A bíróság meglátása szerint a vádlott magatartása egyértelműen egyoldalú, tolakodó, támadó jellegű és kitartó volt, fokozatosan a passzív alany intim szférájába avatkozott az elkövető, ezt a magatartást pedig a törvény erőszakos magatartásnak minősíti, azonban erőszakot vagy fenyegetést nem valósított meg az elkövető. Tekintettel arra, hogy az erőszakos magatartás tanúsításával a deliktum elkövetője a passzív alanyt szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére akarta kényszeríteni, amely ellentétes volt a bűncselekmény sértettjének akarátával, de a szexuális cselekmény, mint a deliktum célcselekménye nem következett be, így a bűncselekmény kísérleti stádiumban maradt.

⁸⁶ NAGY Alexandra: i.m. 184. oldal

⁸⁷ NAGY Alexandra: i.m. 186. oldal

Úgy gondolom, hogy a jogeset, valamint annak elbírálása választ szolgáltat bizonyos felmerült kérdésekre: a bíróság ítéletével ezen jogeset esetében egyet kell érteni, a bíróság a deliktumot helyesen minősítette, tekintve, hogy az elkövető valóban nem fogta meg a passzív alany nemiszervét, és így a bűncselekmény nem nyerte el súlyosan szeméremsértő jellegét, azonban az elkövető szándéka egyértelműen erre irányult és az csak a sértetti közrehatás következtében nem valósulhatott meg. Véleményem szerint ez a jogeset alátámasztja azt is, miért nem volt helyes az előző esetben hozott bírósági ítélet, hiszen az elkövetők cselekménye egyik esetben sem vált súlyosan szeméremsértő jellegűvé, mivel egyikőjük sem fogta meg az általuk elkövetett deliktum sértettjének nemiszervét, ellenben mindkét elkövető szándéka erre irányult. Visszautalnék arra, hogy a bíróság ebben az ügyben hozott ítélete teljességgel alátámasztja, miért volt helytelen az előző jogeset kapcsán a bűncselekményt befejezettnek nyilvánítani.

Itt utalnék arra, hogy meglátásom szerint ez a jogeset támasztja alá a lehető legjobban azt, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak köre tágabb, mint a Btk. 195 §-ában szabályozott kényszerítésé. Ez onnan válik nyilvánvalóvá, hogy a bíróság annak ellenére minősítette a bűncselekményt szexuális kényszerítésnek, hogy azt álláspontja szerint erőszak vagy fenyegetés alkalmazása nélkül követték volna el. Így tehát arra, az álláspontom szerint helyes következtetésre juthatunk, hogy a szexuális kényszerítésnek a nem kvalifikált fenyegetésen kívül vannak még egyéb elkövetési módjai is, azonban - ahogyan azt a két jogesetben elkövetett bűncselekmény elbíráláskori bírói indoklás is mutatja – nem minden esetben kerül kamatoztatásra a szexuális kényszerítésnek a kényszerítéshez képesti jellegzetessége. Véleményem az, hogy habár (mint ahogyan azt az előzőekben meg is tettem) indokolható a bíróság azon álláspontja az általam ismertetett első jogeset kapcsán, hogy miért minősítette az abban elkövetésre került bűncselekményt fenyegetéssel elkövetettnek, a második jogesetben elkövetésre került bűncselekmény minősítésének bírói indoklásából egyértelműen kitűnik, hogy azon esetben is hasonlóan megállapításra kerülhetett volna az erőszakos magatartással történő elkövetés, mint ahogyan történt az a második jogeset kapcsán.

Itt ki kell térnem azon véleményem megfogalmazására, hogy amennyiben elismerjük azt, hogy a nem kvalifikált fenyegetésen kívül egyéb elkövetési módjai is vannak a szexuális kényszerítésnek, akkor ezt a Btk-nak valamilyen módon tisztáznia kellene. Úgy gondolom, hogy a magyar szabályozásoknak általánosságban nagyobb hangsúlyt kellene fektetniük arra a tényre, hogy ezen deliktumok esetében a bűncselekmény a sértett beleegyezése nélkül valósul meg. Egyes országok, mint Nagy-Britannia, Svédország és Írország törvényei szexuális erőszaknak minősítik azon szexuális cselekményeket, amelyek nem beleegyezéssel valósultak meg. A véleményem az, hogy „A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni

bűncselekmények” címet viselő fejezetben a magyar szabályozásnak is nagyobb hangsúlyt volna érdemes fektetnie a beleegyezés kérdésére. A szexuális kényszerítés miniszteri indoklásából kitűnik, hogy a Btk-nak volt ilyen jellegű szándéka, azonban véleményem szerint a joggyakorlat másként alakította azt, milyen esetekben kerül ez a deliktum megállapításra. Úgy gondolom, jó példa lehet arra az az általam vázolt fiktív jogeset, amikor a házasságban a feleség azért végez rendszeresen szexuális cselekményt annak gyakorta agresszív magatartást tanúsító férjével, hogy elkerülje az esetlegesen előforduló „súlyosabb konzekvenciákat”. Ebben az esetben azon a véleményen vagyok, hogy érdemes visszautalni az általam már szóba hozott Elisabeth Holzleithner elméletére⁸⁸, aki a beleegyezést egy skálán helyezi el, amelynek egyik pontja a teljességgel konszenzuális szexuális cselekmény, a másik pedig a szexuális erőszak. Jól látható tehát, hogy ebben a jogesetben nincsen szó sem teljes konszenzusról, sem erőszakkal történő kikényszerítésről, azonban – véleményem szerint – nem jelenthetjük ki azt, hogy mindennek ellenére ez a cselekmény a feleség teljes beleegyezésével valósult volna meg. Ezen a ponton találkozhatunk azzal a problémával, hogy a magyar Btk. a sértettet ilyen esetben semmilyen módon nem veszi oltalmazása alá, mivel a férj magatartása nem minősül szexuális kényszerítésnek vagy szexuális erőszaknak, azonban úgy gondolom, azt semmi esetre sem állíthatjuk, hogy a szexuális cselekmény teljesen konszenzuálisan valósulna meg.

A szexuális kényszerítés tényállásának megfogalmazását több szerző élesen bírálja. Deák Zoltán meglátása szerint azzal, hogy a jogalkotó elmulasztotta a kényszerítés büntetendő formáinak behatárolását, határozatlanná tette a bűncselekményt, továbbá lehetővé tette a „büntetőjogi felelősség parttalanná duzzasztását” is.⁸⁹ Deák úgy véli, hogy ez a bizonytalanság alkotmányossági problémákat is felvet, tekintve, hogy a szakirodalom sem képes az elkövetési módok pontos meghatározására, ezért igen aggályos, hogy a szexuális kényszerítés tényállás mennyire képes az egységes jogalkalmazás biztosítására, és ezáltal kielégíteni a nullum crimen sine lege elv által támasztott követelményeket.

Gilányi Eszter is problémásnak tartja a szexuális kényszerítés törvényi tényállását, azonban véleménye Deák Zoltánétól eltér.⁹⁰ A szerző azon álláspontot képviseli, hogy a szexuális kényszerítés esetében nem a büntetőjogi felelősség túlzott kiterjesztése a valódi veszély, hanem ellenkezőleg, éppen a szűkebb értelmezéstől kell tartani, és ez azt eredményezi, hogy a jogalkalmazó a jogalkotó szándékával ellentétesen szűkíti a szexuális kényszerítés alkalmazási

⁸⁸ NAGY Alexandra: i.m. 143. oldal

⁸⁹ NAGY Alexandra: i.m. 196. oldal

⁹⁰ GILÁNYI Eszter: A nők elleni erőszak és magyar büntetőjogi szabályozása a nemzetközi elvárások tükrében. 188. oldal

körét. Azonban Gilányi Eszter és Deák álláspontjai egyeznek abban, hogy mindkettejük szerint sérti a jogbiztonság követelményét, hogy a jogalkotó nem alkotott kellően pontos meghatározást a büntetni kívánt cselekmények körében.

A kérdést illetően Gilányi Eszter álláspontjával értek egyet. Véleményem szerint szűkül a gyakorlatban a szexuális kényszerítés elkövetési köre, álláspontom szerint pedig ezt főként az okozza, hogy a szexuális kényszerítés tényállása ugyan a nem konszenzuális jellegre helyezi a hangsúlyt, hiszen a bűncselekmény realizálható kényszerítéssel, ám nem tulajdonít kellő figyelmet a beleegyezés hiányának.

Deák Zoltán és Gilányi Eszter megállapításaihoz hasonlóan Franczia Barbara is azon álláspont képviselője, miszerint a szexuális kényszerítés tényállása igényelné, hogy abban meghatározásra kerüljenek az elkövetési módok is. Véleménye szerint is alkotmányos büntetőjogi kérdéseket vet fel az elkövetési módok definiálásának jogalkotó általi elmulasztása. Franczia Barbara azon véleményének is hangot ad, mely szerint a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak elkövetési magatartásai átfedésben vannak egymással, így erőszak alkalmazása esetén az elkövető nem tudhatja, mely bűncselekmény elkövetése miatt fogják majd a felelősségét megállapítani.⁹¹

A CEDAW Bizottság 2013-as jelentése is felvet bizonyos kérdéseket a problémával kapcsolatban. A jelentésben a CEDAW Bizottságnak az az álláspontja, hogy bár üdvözlí a Btk. nemi erőszakkal kapcsolatos új rendelkezéseit, úgy véli kételyeket vet fel az, hogy a szexuális erőszak és a szexuális kényszerítés törvényi tényállásai továbbra is az erőszakon, a fenyegetésen, valamint a kényszeren alapulnak, nem pedig a passzív alany beleegyezésének hiányán.⁹²

Összegezve tehát láthatjuk, hogy alapvetően a szexuális kényszerítés törvényi tényállásával kapcsolatos problémák mozgatórugója az, hogy a törvény nem adja meg a bűncselekmény elkövetési módjait, valamint az, hogy nem fordít kellő figyelmet a beleegyezés kérdéskörére. Véleményem szerint a két probléma között jelentős összefüggés fedezhető fel, álláspontom szerint pedig ezen felmerülő kérdések, – ha nem is teljes egészükben – de megválaszolhatóak. Véleményem szerint jelentősen segítené az egységes jogalkalmazást, ha a törvény meghatározná a szexuális kényszerítés elkövetési módjait. Úgy gondolom, a teljes bizonyossággal megállapítható elkövetési mód a szexuális kényszerítés esetében a nem

⁹¹ FRANCZIA Barbara: A nemi önrendelkezési jog és a szexuális kényszerítés. Elemzés és javaslat de lege ferenda. Jog, állam, politika. 2014. (6. évf.) 1. sz. 165-173. o.

⁹² CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról.
<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/422/33/PDF/G1342233.pdf?OpenElement>

kvalifikált fenyegetés, tehát amikor az nem az élet vagy testi épség ellen nyilvánul meg, vagy pedig a fenyegetés az élet vagy a testi épség elleni, azonban nem közvetlen. Úgy vélem, hogy az erőszak semmilyen esetben sem lehet a szexuális kényszerítés elkövetési módja, ez a Btk. 197. §-ának (1) bekezdésének a) pontjából is egyértelműen kitűnik, amikor a törvény úgy fogalmaz, hogy „a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el”. Ennek okán nem tartom helyesnek azt az BH 2018. 240. ügyben hozott bírói döntést, amikor a vis compulsiva jellegű erőszak esetén szexuális kényszerítés büntettének megállapítására került sor, mivel az akaratot hajlító erőszak álláspontom szerint ugyanúgy szexuális erőszak megállapítását indokolja, mint az akaratot bénító erőszak alkalmazása.⁹³

Nem ilyen egyszerű a kérdés abban az esetben, amikor a szexuális kényszerítés további elkövetési módjait kívánjuk megadni. Véleményem az, hogy amint az a Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogesetnél⁹⁴ megállapításra került, az erőszakos magatartás, így a sértettel szemben tanúsított tolazkodó, kitartó, fokozatosan egyre inkább a sértett intim szférájába hatoló magatartások megvalósulása esetén meg lehet állapítani a szexuális kényszerítést. Mindezek mellett meg kell említenem azonban azt is, hogy teret kellene engedni a Btk. berkein belül az olyan elkövetés büntetendővé tételének is, amely nem kifejezetten a fenyegetésre, valamint az erőszakos magatartással történő elkövetésre koncentrál, hanem sokkal inkább a nem konszenzuális jelleget hangsúlyozza. Úgy vélem, ennek a megfogalmazására egy külön tényállás keretében kerülhetne sor, amely rögzítené, hogy arra nem a sértett (teljes) beleegyezésével került sor, azonban arra nem fenyegetéssel, vagy erőszakos magatartás tanúsításával realizálódik. Azt gondolom, hogy ebben a körben irányadó lehet az olyan elkövetés, amikor a passzív alany téved a cselekmény jellegét vagy célját tekintve, téved a másik személy személyazonosságát illetően, illetve a cselekménybe való beleegyezés vagy az abban való megállapodás más személyhez kapcsolódik, mint aki a cselekményben részt vesz. Úgy gondolom, hogy ezen felül szabályozni szükséges az olyan eseteket is, amikor a magatartással érintett személy nem adja kifejezett hozzájárulását a cselekmény realizálásához, valamint azt az esetet, amikor a beleegyezésre nem a magatartás tanúsítása előtt, vagy azzal egyidőben, hanem csak azt követően kerül sor.

6. Az erőszakos szexuális bűncselekmények kriminológiai vonatkozásai

⁹³ NAGY Alexandra: i.m. 308. oldal

⁹⁴ NAGY Alexandra: i.m. 186. oldal

6.1. Az erőszakról általában

Nincs könnyű dolgunk abban az esetben, ha az erőszakot kívánjuk definiálni, hiszen még maguk a terület kutatói is jelentős fogalomelhatárolási problémákba ütköznek, mivel nincs egyetértés abban, hogy mi az erőszak fogalma, vagy hogy mi tekintendő agresszív viselkedésnek. Amennyiben a kérdést a médiában megjelenő megközelítésben értékeljük, akkor azt láthatjuk, hogy az elbeszélések alapján az erőszak napjaink szerves részévé vált. A társadalomtudományt kutatók azonban ezzel a megközelítéssel nem értenek egyet, éppen ennek ellenkezőjét állítják. Meglátásuk szerint napjainkban az erőszak megjelenése a múlthoz képest visszaszorult, jóval kevésbé van jelen. Úgy gondolják, az erőszak valamennyi formája lassacskán eltűnik, ez részben köszönhető pedig az átfogóbb kontrollnak és a szigorú jogkövetkezményeknek.⁹⁵

Sinisa Malesevic az erőszak megjelenésének formáit három szinten különbözteti meg. A szerző különbséget tesz mikro- (azaz csoporton belüli), mezzo- (csoportok közötti és államigazgatáson belüli), valamint makro- (államigazgatások közötti) szinten megjelenő erőszak közt. Meglátása szerint az erőszak mikroszinten egyáltalán nem változott, ami viszont igen, az az állam képessége arra nézve, hogy kontrollálja és megelőzze az erőszakot. Malesevic úgy gondolja, hogy a döntő változás a makroszintű erőszak terén következett be, mivel a modern állam már olyan hatalommal és legitim erőszakmonopóliummal rendelkezik, amely egyaránt lehetővé teszi számára a megfelelő kontrollt, vagy éppen a társadalom egy csoportjának szervezett kiirtását. Napjainkban az erőszak elsődleges megjelenése nem az államon belül valósul meg, ennek éppen az ellenkezője igaz, korunkat az országok közti erőszak dominálja. Tekintve, hogy a modern korban minden ember egyenlő értéket képvisel, így az erőszak alkalmazásához szükség van az adott csoport dehumanizálására.⁹⁶ Remek példa erre Harry S. Truman, az Amerikai Egyesült Államok elnökének szájából elhangzott mondat, amellyel a japánokat illette: „Ha vadállattal van dolgod, bánj vele úgy, ahogyan a vadállattal kell.”⁹⁷ Érdekes paradoxona a modern társadalomnak, hogy a honfitárs életének kioltása igen súlyos szankciót hoz magával, ám a külső ellenséges harcos megölése idealizált, heroikus cselekedet. Malesevic becslései alapján a háborúknak a 20. században több mint 120 millió halálos áldozata volt, amely az elmúlt 5000 év összes hadi áldozatának kétharmada.⁹⁸

⁹⁵ VIRÁG György: Húszezer karakter az erőszakról. In: A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés mint végső eszköz. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014. 477. oldal

⁹⁶ VIRÁG György: i.m. 478-480. oldal

⁹⁷ VIRÁG György: i.m. 480. oldal

⁹⁸ VIRÁG György: U.o.

Virág György úgy látja, az erőszak az ember megjelenése óta jelen van. Az emberek az ősidők óta harcolnak egymással, valamint ölik meg egymást. Az erőszak véleménye szerint valójában nem más, mint egy olyan konfliktusmegoldási modell, amely az evolúció folyamán kifejezetten sikeressé vált, ennek oka pedig az, hogy az erőszak alkalmazása rendelkezik egy igen nagy előnnyel, ez pedig az, hogy hatékony eszköznek bizonyult a túlélésre és a szaporodásra.⁹⁹

6.2. Elméletek az erőszakos szexuális bűncselekményekről

Az erőszakos nemi élet szabadsága elleni bűncselekményeket a közvélekedés igen régóta helyezi az emberöléshez hasonlóan súlyos kategóriába. Ennek az oka főként az, hogy a szexuális bűncselekmények egyszerre vannak fizikai és mentális téren is rendkívül romboló hatással a passzív alanyra. A bűncselekmény elkövetése rendkívül hosszú időre kiható pszichés károkat okoz, ennek köszönhető az egységesen negatívnak mondható társadalmi megítélés is.¹⁰⁰

Annak ellenére, hogy a szexuális bűncselekmények az idők kezdete óta tilalmazottak, ezek a deliktumok valamennyi társadalomban jelen voltak és vannak is. Általánosságban elmondható, hogy ezeket a bűncselekményeket szinte kizárólag csak férfiak követik el, a passzív alanyok pedig általánosságban nők.¹⁰¹

Az emberiséget régóta foglalkoztató kérdés, hogy pontosan miért is követ el valaki egy ilyen jellegű bűncselekményt, továbbá az is, hogy mi áll a pedofília hátterében. Az elméleteket alapvetően két csoportra lehet osztani, egytényezős és többtényezős elméletekre.¹⁰²

6.2.1. Egytényezős elméletek

Ezek a koncepciók a szexuális bűncselekmények megvalósulásának egyetlen, vezető okára helyezik a hangsúlyt. Példaként említhető az empátia hiánya, a deviáns szexuális preferencia, vagy az intimitásdeficit. Az egytényezős elméletek megalkotói is felvetik azt, hogy egyes tényezők genetikai háttérrel bírhatnak. Itt szükséges kitérni az úgynevezett korlátozás nélküli szocioszexuális orientációra, amelynek lényege, a személy az érzelmek nélküli, gyakori párváltásokkal együtt járó szexuális kapcsolatokat preferálja, ezekre mutat hajlandóságot, ennek a jellemzője a rövid ideig tartó kapcsolatra történő törekvés, valamint a szexuális

⁹⁹ VIRÁG György: i.m. 481. oldal

¹⁰⁰ VIRÁG György: Miért erőszakolják meg a férfiak a nőket? Gondolatok és elméletek a szexuális erőszakról. In: Kriminológiai Tanulmányok 50. Budapest, 2013. 227. oldal

¹⁰¹ VIRÁG György: i.m. 228. oldal

¹⁰² VIRÁG György: U.o.

partnerek kiemelkedően magas száma. A Westerlund által elvégzett vizsgálatnak sikerült bebizonyítania, hogy a szexuális deliktumok elkövetésére való hajlamot a genetika is befolyásolja, valamint arra is fény derült, hogy minél kevésbé korlátolt egy adott személy szexuális orientációja, annál nagyobb lesz annak az esélye, hogy a Btk. XIX. fejezete által szabályozott bűncselekményt kövessen el.¹⁰³

6.2.2. Többtényezős elmélet a gyermekkorú személy sérelmére elkövetett szexuális visszaélésre

A talán legismertebb és legelfogadottabb elmélet a témában David Finkelhor előfeltétel-elmélete. A koncepció lényege abban rejlik, hogy a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális deliktumok többtényezősök, azok egyaránt tartalmaznak szükségleti és szituációs elemeket. David Finkelhor szerint a gyermek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények hátterében alapvetően négy tényező áll, amelyek az alábbiak:¹⁰⁴

1. Érzelmi kongruencia: a gyermekkel folytatott szexuális cselekmény az elkövetőnek érzelmi kielégülést biztosít
2. Szexuális izgalom: a passzív alany gyermeki mivolta izgalmat biztosít az elkövető számára
3. Elakadás, blokk: a gyermekkel szemben történő elkövetés abban gyökerezik, hogy az elkövető képtelen szexuális igényeit a társadalom által elfogadott módon kielégíteni
4. Gátlástalanodás: az elkövető a gátlások leküzdése, megszűnése miatt tanúsítja az említett magatartást

David Finkelhor úgy vélekedik, hogy a szakirodalom által tárgyalt tényezők alapvetően négy előfeltételre oszthatóak fel:

1. Motiváció

David Finkelhor elméletében a gyermek sérelmére elkövetett szexuális visszaélésnek három lehetséges motivációja van, ezek pedig a már korábban említett érzelmi kongruencia, a szexuális izgalom, valamint az elakadás vagy blokk.¹⁰⁵

2. A belső gátlások leküzdése

¹⁰³ VIRÁG György: i.m. 229. oldal

¹⁰⁴ VIRÁG György: i.m. 230. oldal

¹⁰⁵ VIRÁG György: U.o.

A gyermekorru sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmény megvalósulásához átmeneti és tartós gátlásoldó tényezők egyaránt vezethetnek. Oldják például a gátlást a kábítószeresek, elképzelhető, hogy ilyen hatással bír az elkövető személyisége, mentális állapota, vagy a nagyfokú stressz.¹⁰⁶

3. Külső korlátok leküzdése

A külső korlátok leküzdése során az elkövető akár pontosan megtervezetten, akár egy egyszerű helyzetkihasználás segítségével, de megteremti a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges körülményeket. Ilyen körülmény lehet például az anya távolléte, a gyermek felügyeletének hiánya.¹⁰⁷

4. A gyermek által tanúsított ellenállás kiiktatása

A gyermek ellenállásának megszüntetésére alkalmazott eszközök igen széles skálán mozognak, itt említhető meg a gyermek megajándékozása, a vele történő érzelmi függés kialakítása, vagy éppen a kiskorú megfenyegetése, az erőszak realizálása.¹⁰⁸

6.2.3. Többtényezős elmélet a szexuális erőszakról

W.L. Marshall és Howard Barbaree „Integrated Theory” nevet viselő elmélete alapján olyan fejlődési, biológiai és helyzeti tényezők vezetnek a szexuális erőszak elkövetéséhez, amelyek egymással kölcsönös viszonyban vannak.¹⁰⁹

A gyermekkor során szerzett negatív tapasztalatok, mint az elhanyagolás, a szexuális abúzus kiemelkedő jelentőséget mutat akkor, amikor a szexuális bűncselekmény elkövetésének okát kívánjuk meghatározni. Az ilyen élmények ugyanis a gyermeket erőszakra hajlamossá teszik, az nem lesz képes megfelelő kötődést kialakítani szülőjével vagy gondviselőjével. Az ilyen gyerekekben könnyedén kialakulhat az az érzés, hogy a világ egy veszélyekkel teli hely, amely bizalmatlansághoz vezet. Ezeknek a gyerekeknek az önértékelése alacsony, bezárkózóvá válnak, magányosak és képtelenné válnak emberi kapcsolatok kialakítására.

Újabb elkövetésre hajlamosító tényezőként említhetők meg a negatív, antiszociális, nőgyűlölő, felnőttektől származó viselkedésminták az otthoni környezetben. Az anya megalázásának

¹⁰⁶ VIRÁG György: U.o.

¹⁰⁷ VIRÁG György: U.o.

¹⁰⁸ VIRÁG György: i.m. 231-232. oldal

¹⁰⁹ VIRÁG György: U.o.

látványa a fiatal fiúban annak a gondolatnak a magját veti el, hogy a nők alsóbbrendű lények, és csak a szükségletek kielégítése végett van rájuk szükség. Továbbá szükséges még megemlíteni, hogy ilyen körülmények közt felnőve a serdülő fiatalban az a koncepció alakul ki, hogy az intimitás a haraggal, a dühvel, az agresszióval van összekötöttségben, így azt mindenképpen kerülni szükséges. Az ilyen élmények önértékelési zavarokhoz, valamint elmaradott szociális készségekhez vezetnek.¹¹⁰

W.L. Marshall és Howard Barbaree úgy vélekedik továbbá, hogy a fiúk esetében a serdülőkor során kruciális jelentőséggel bír, hogy megtanulják elkülöníteni egymástól az agresszív és a szexuális impulzusokat egymástól. Ez már azért sem jelent egyszerű feladatot, mivel mindkét impulzusért agyunk azonos részei, a hypothalamus, az amygdala és a septum felelős. A fiúknak szükséges megtanulniuk, hogyan szabályozzák megfelelően a viselkedésüket, hogy megfelelhessenek a kulturális normáknak, ugyanis a szex és az agresszió összekeveredése agresszív szexuális viselkedés előidézésére alkalmas.¹¹¹

A szerzők elmélete szerint a diszfunkcionális gyermekkorból származó problémák a serdülőkor szociális és biológia folyamataival karöltve a helyzeti tényezőkkel fűzióba lépve vezetnek szexuális erőszak elkövetéséhez.¹¹²

6.3.Aktakutatások eredményei

Problematisztus tény, ám általánosságban elmondható, hogy azon kiskorúak, akik sérelmére szexuális deliktumot valósítanak meg, általában nem a hozzátartozóikhoz fordulnak a bűncselekmény megvalósulását követően, hanem egy külső személynek – például az osztályfőnöküknek – számolnak be az elkövetésről. Ennek oka főként az volt, hogy a sértettek érzékelték családjuk egészségtelen működését, ezért nem fordultak hozzátartozóikhoz. Többnyire indokoltnak is látszik ezen magatartásuk, mivel a pszichológus szakértői véleményekben gyakorta megjelenik, hogy a kiskorúak említették már otthon, hogy szexuális bűncselekmény áldozataivá váltak. Ezt általában azonban felmenőik, hozzátartozóik nem hitték el nekik, úgy gondolták, az egész csupán a sértett élénk fantáziájának köszönhető.¹¹³

¹¹⁰ VIRÁG György: i.m. 228. oldal

¹¹¹ VIRÁG György: i.m. 233. oldal

¹¹² VIRÁG György: i.m. 234. oldal

¹¹³ GARAI Renáta: A szexuális erőszak és a szexuális kényszerítés az országos jogalkalmazói gyakorlatban. In: Kriminológiai Tanulmányok 57. Budapest, 2020. 76-77. oldal

6.3.1. Minősítés

Garai Renáta 2017-ben végzett munkája során 263 db, szexuális kényszerítés és szexuális erőszak büntette körében lévő bünygyi iratot vett göröcső alá. Vizsgálatai során azt tapasztalta, hogy 220 esetben a vád szexuális erőszak büntette volt, és csupán 30 esetben indult az eljárás szexuális kényszerítés büntette miatt, amely az ügyek 11 százalékát teszi ki.¹¹⁴

6.3.2. Sértetti életkor, a vádlottal való kapcsolat

Garai Renáta kutatásai alapján a 326 sértett közül mindössze 16 százalék, azaz 51 volt férfi vagy kisfiú, a sértettek fennmaradó része, tehát 275 személy nő vagy pedig kislány volt, amely a sértettek 84 százalékát tette ki. A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a deliktumok sértettjei esetében 65 százalék nem töltötte be tizenennyolcadik életévét a bűncselekmény elkövetésekor. Az arány ennél azonban még magasabb, mivel néhány esetben előfordul, hogy a sértett tizenennyolcadik életévének betöltése után derül ki az utolsó elkövetés időpontja.¹¹⁵

A sértettek 35 százalékának sérelmére történt folytatólagosan a szexuális deliktum elkövetése. A legtöbb esetben a sértettek a vádlottal függőségi viszonyban álltak, többnyire a nevelőapák és édesapák követték el ezeket a bűncselekményeket.

A Garai Renáta által készített ábrák alapján elmondható, hogy a sértettek 35 százaléka, azaz 114 passzív alany tizenkettedik életévét be nem töltött személy volt a bűncselekmény elkövetésekor, így ellenük követték el szexuális bűncselekményt a legmagasabb számban. A második legnépesebb csoportot a 15-18 év köztiek képezték, ők 20 százalékát adták a sértetteknek. Mindent összevetve elmondható, hogy a szexuális bűncselekmények 65 százalékát tizenennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követték el a 2017-es esztendőben.¹¹⁶

A passzív alanyok 89 százalékának sérelmére követte el általa ismert személy a deliktumot, ebből 48 százalék volt családtag.

A tizenennyolcadik életévüket be nem töltött 212 áldozat esetében elmondható, hogy leginkább a nevelőapák követték el sérelmükre a bűncselekményt, 34 nevelőapát ítétek el 2017-ben ilyen jellegű bűncselekmény elkövetése miatt. Szintén rendkívül magas volt az elkövetések száma az

¹¹⁴ GARAI Renáta: i.m. 78. oldal

¹¹⁵ GARAI Renáta: i.m. 78-79. oldal

¹¹⁶ GARAI Renáta: i.m. 80. oldal

édesapák és a rokonok körében is, 31-31 esetben történt ítélethirdetés szexuális deliktum elkövetése miatt.¹¹⁷

6.3.3. Az elkövetés helyszíne

Elmondható, hogy az elkövetések helyszíne igen széles skálán mozog, a vádlottak esetében a helyszín általában teljességgel irreleváns volt, mivel a bűncselekmény elkövetését a deliktum realizálói a lehetőségtől tették függővé, nem pedig a helyszíntől. Hozzá tartozók esetében leginkább a lakáson belül kerültek elkövetésre a bűncselekmények, mivel az elszigeteltség lehetővé teszi a folytatólagos elkövetést, valamint a tanúktól mentes véghezvitelt. Történt szexuális bűncselekmény a 2017-es évben, többek között lakókocsiban, zenei fesztiválon, nyílt utcán, pszichiátrián, valamint a Westend City Center mosdójában is.¹¹⁸

6.3.4. A sértett magatartásának a bűncselekmény elkövetésével való összefüggései

A sértett magatartását főként a fiatalabb passzív alanyok esetében érdemes figyelembe venni, a felnőttek esetében rendkívül kevés olyan eset akad, amikor összefüggés van a sértett magatartása és a deliktum megvalósulása közt. A fiatalok esetében szükséges megemlíteni azt, hogy szórakozóhelyen új ismeretséget kötnek egy férfival, akinek beülnek az autójukba és felmennek a lakásukra. Főként a fiatalabb korosztályra jellemző a mértéktelen alkoholfogyasztásból adódó passzív alannyá válás is.

Az adatokból az is kiderül, hogy a fiatalabb korosztály mellett a prostituáltak is fokozott veszélynek vannak kitéve az ilyen jellegű bűncselekmények kapcsán. A prostituáltak esetében külön kiemелendő továbbá, hogy a sérelmükre történő elkövetést sokszor rendkívüli durvaság, brutalitás jellemzi, aminek oka az, hogy az elkövetők olyan tárgyként kezelik ezeket a személyeket, akik felett szabadon rendelkezhetnek.¹¹⁹

6.4. Viktimizáció

Az áldozattá válás megértéséhez mindenképpen érdemes figyelmet szentelnünk a Betty Grayson és Morris I. Stein által leírtakra.¹²⁰ A szerzőpáros hipotézise az volt, hogy a lehetséges,

¹¹⁷ GARAI Renáta: i.m. 82. oldal

¹¹⁸ GARAI Renáta: i.m. 83. oldal

¹¹⁹ GARAI Renáta: i.m. 84. oldal

¹²⁰ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: Attracting Assault: Victims' Nonverbal Cues

hogy a potenciális áldozatok sebezhetőségükről árulkodó gesztusokat, mozdulatokat használnak. Az elmélet alapja főként a Rudolf Laban nevéhez köthető Laban analízis, amelynek lényege, hogy a mozgás egy folyamat, nem pedig statikus pozíciók sorozata. Laban úgy vélekedett, hogy a mozgásban érzések, gondolatok fejeződnek ki. A Laban analízis alapján Grayson és Morris azt kezdte kutatni, vannak-e olyan mozgások, amelyek segítik a viktimizációt.¹²¹

Ahhoz, hogy erre fényt derítsenek, Grayson és Morris New York egyik olyan körzetében figyelte kamerával a járókelők mozgását, amelyben az egyik legmagasabb volt az esély arra, hogy az utca emberei támadás (assault) áldozataivá váljanak. A kísérlet alanyai nem tudták, hogy kamerával figyelik őket. A felvételek elkészítése után a filmen szereplőket 4 darab, egyenként 15 fős csoportba osztották nem és életkor szerint, majd az anyagokat 12 olyan, szabadságvesztés büntetését töltő személynek mutatták meg, akiket olyan emberek megtámadásaért ítélték el, akiket nem ismertek. A fogvatartottakat arra kérték, véleményezzék a felvételeken szereplők testbeszédét, a leírások alapján pedig Grayson és Morris egy skálát állított fel, amelyet a fogvatartottak szóhasználatának figyelembevételével készítettek.¹²²

Leírás	Értékelés
Könnyű préda	1
Könnyen sarokba szorítható fickó	2
Kiüthető	3
Nem tűnik túl vészesnek	4
Viselhető	5
Kissé problémás	6
Problémás, nehézségeket okozhat	7
Kemény fickó, nem szórakoznék vele	8
Nagy nehézségekkel járna	9
Elkerülném, túl nehéz helyzetbe hozna	10

Az így elkészült értékelőt 53 másik fogvatartottal töltötték ki, akik mindnyájan erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt töltötték büntetésüket. Az értékelések alapján a felvételeken

<https://iwato1810.files.wordpress.com/2019/10/attracting-assault-victims-nonverbal-cues-grayson-stein.pdf>

¹²¹ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: i.m. 68. oldal

¹²² Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: i.m. 70. oldal

szereplőket két csoportba osztották: az egyik csoportot azok képezték, akik a fogvatartottak több, mint felétől 1/2/3 értékelést kaptak, a fennmaradó járókelőket pedig egy másik csoportba sorolták. Az első csoport a „potenciális áldozat”, a második a „nem áldozat” nevet kapta. A kapott eredményeket Grayson és Morris ezt követően nemek és életkor szerint értékelte. Az idősebb nők esetében 8 személy került potenciális áldozatként való értékelésre, a többi csoportban – idősebb férfiak, fiatalabb nők, fiatalabb férfiak – egyaránt 4-4 személy került a potenciális áldozat kategóriába. Az így kapott értékek vizsgálata során kiderült, hogy az idősebb nők és férfiak esetében nagyobb az esélye a viktimizációnak, mint a fiatalabbak esetében. Az áldozattá válás esélye az idősebb férfiak esetében volt a legmagasabb.¹²³

Ezeket a videófelvételeket ezek után a Laban analízis segítségével vizsgálták meg. A Laban analízis kód 21 mozdulat kategóriából állt. A vizsgálatot 2 tánc-analista végezte, akiknek a válaszaik között 90%-os egyezés volt tapasztalható. A 21 mozdulat kategóriából 5-ben volt statisztikailag szignifikáns különbség tapasztalható, ezek a hossz, a súlyeltolódás típusa, a járás típusa, a testmozgás és a lábak voltak.¹²⁴

Lépéshossz: Mivel a potenciális áldozatok egyikének sem volt rövid a lépéshossza, így a közepes lépéshossz került összehasonlításra a hosszúval. A 14 potenciális áldozat közül 8-nak volt közepes a lépéshossza, 6-nak pedig hosszú. A nem áldozat csoportba tartozók közül 15-nek volt közepes a lépéshossza. A potenciális áldozat és a nem áldozat csoport közti eltérés szignifikáns volt.¹²⁵

Súlyeltolódás típusa: A vizsgálat során itt két csoportra osztották a személyeket, „három dimenziós” és „egyéb” kategóriákra. Mindössze 4 potenciális áldozat mozgott háromdimenziósan, 6 az „egyéb” csoportba került. A nem áldozatok közül 11 személy mozgott három dimenziósan, és csak ketten kerültek az „egyéb” csoportba.¹²⁶

Testmozgás: A potenciális áldozatok közül 9-nek volt kontralaterális a mozgása, és 9-nek volt unilaterális.

A járás típusa: A 20 potenciális áldozat közül 8 esetében a testtartási mozgást, 8 esetében a gesztikus mozgást, 4 esetében pedig a nem specifikus mozgást értékelték. A nem áldozatok

¹²³ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: U.o.

¹²⁴ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: i.m. 71. oldal

¹²⁵ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: U.o.

¹²⁶ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: i.m. 73. oldal

közül 17 mozgását testtartási mozgásként értékelték, a fennmaradó egy nem áldozat mozgását pedig úgy értékelték, hogy nem specifikus.

Lábak: A lábmozgással kapcsolatos változónak két kategóriája volt: lengés és emelés. Az áldozatok csoportjában senki sem lóbálta a lábát, heten emelték a lábukat. A nem áldozatok csoportjának mind a 16 tagja lóbálta a lábát.¹²⁷

A vizsgálat alapján a szerzőpárosnak sikerült készítenie egy mozgásprofil a tipikus potenciális áldozat és nem áldozat mozgásról. Kiderült, hogy a potenciális áldozatoknak vagy hosszú vagy rövid a lépéshosszuk, de semmi esetre sem közepes. Ez a tipikus áldozat valószínűleg oldalirányba, átlósan, vagy fel-le mozgással mozgatná a testét. Az egész test figyelembevételével elmondható, hogy a tipikus áldozat egyszerre csak az egyik oldalát mozgatja, ahelyett, hogy kontralaterálisan mozgatná a bal karját és a jobb lábát, majd a jobb karját és a bal lábát. Végül az áldozat emeli a lábát járás közben, ahelyett, hogy gördülékenyebb lengőmozgást alkalmazna.

A kutatás alapján a szerzők arra jutottak, hogy az elsődleges különbség az áldozatok és a nem áldozatok csoportjai között a mozgás „teljességében” keresendő. A nem áldozatok jellemzően organizáltak és kényelmesen mozognak, a potenciális áldozatok mozgása ezzel ellentétben következetlenséget és disszonanciát közvetít.¹²⁸

Összességében tehát elmondható, hogy Graysonnak és Morrisnak sikerült bizonyítania a kapcsolatot a mozgáskultúra és a viktimizáció közt.

6.5.Látencia

A nemi erkölcs elleni bűncselekmények esetében a látencia kifejezetten magas. Korinek László vizsgálatai alapján 97%-os látenciáról beszélhetünk, azonban egyéb szerzők is rendszerint 90 százalék feletti látenciáról számolnak be. Annak ellenére, hogy az erőszakos szexuális bűncselekmények megvalósulása igen gyakori, a feljelentési arány rendkívül alacsony. A regisztrált szexuális deliktumok száma egyéb bűncselekményekhez viszonyítva elenyésző. Fontos kiemelni, hogy az ismertté vált bűnözéssel ellentétben a látenciát mérni nem lehet, az csupán becsülhető.¹²⁹

¹²⁷ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: U.o.

¹²⁸ Betty GRAYSON - Morris I. STEIN: i.m. 74-75. oldal

¹²⁹ MEZŐFI Viktória: Megtörtént. Viktimológiai vizsgálódások a szexuális bűncselekmények körében. 224. oldal

6.5.1. Mi okozhatja a magas látenciát?

1. Családon belül történő elkövetés

A látencia egyik lehetséges oka ebben a körben, hogy az erőszaktevő gyakorta a szülő, aki büntetés vagy jutalom kilátásba helyezésével, vagy egyéb módon veszi rá a gyermekét a szexuális cselekményre, valamint arra is, hogy arról hallgasson. Maga a függőségi viszony is nagyban növeli a látenciát. Elmondható, hogy annál nagyobb a feljelentés realizálásának esélye, minél távolabbi a sértett és az elkövető közt fennálló kapcsolat.

Felmerülhet a családon belüli elkövetés esetében a kérdés, hogy a másik szülőtárs – amennyiben van – sokszor miért nem tesz semmit annak ellenére sem, hogy tudomása van a gyermekét ért abúzusról, amelynek ráadásul a másik szülő az elkövetője? A válasz a kérdésre sok esetben az, hogy a szülő – többnyire az anya – maga is megfélemlített helyzetben van. Ennek ellenére azonban az is elképzelhető, hogy a szülő szigorú, a szexualitás tabutéma a családban, így a gyermek be sem számol a történetekről szülőjének. Általánosságban mondható el, hogy ezekben a helyzetekben az anya – mivel ezeket a bűncselekményeket rendszerint az apa realizálja – is jobbra áldozati szerepben, mintsem cserbenhagyóként jelenik meg.

A magas látencia további oka lehet, hogy a gyermekek sok esetben nincsenek annak tudatában, ami velük történik, így amennyiben ilyen körülmények közt nőnek fel, ez lesz számukra a természetes. Általában a korral a gyermekek érzékelnéi kezdik, hogy nem normális az, ami velük történt/történik, ám erről gyakorta soha, vagy csak jóval később szolgáltatnak információt a hatóságoknak.¹³⁰

2. A szakemberektől származó figyelem hiánya

Gyakorta előfordul, hogy a tanárok, vagy éppen az orvosok sem képesek észlelni a passzív alanyon azokat a jeleket, amelyek az áldozattá válásról árulkodnak. Ilyen fizikai jelek lehetnek például a testi sérülések, zúzódások, valamint a nemi úton terjedő betegségek fellépése. Sokszor a viselkedésben is változások következnek be az ilyen jellegű bűncselekmények hatására, melynek hatására a lányok kihívobban kezdenek öltözködni, valamint a korosztályukhoz viszonyítva mélyebb ismeretekkel rendelkeznek a nemiségről, a fiúknál pedig az exhibicionizmus válik jellemzővé.

http://acta.bibl.u-szeged.hu/70867/1/forum_discipulorum_2019_221-258.pdf

¹³⁰ MEZŐFI Viktória: i.m. 225-226. oldal

Mindkét nem esetében gyakran előfordul, hogy maguk ellen fordulnak, önpusztító tevékenységeket végeznek. A fellépő pszichés károk közt említhető az önbizalomhiány és a bizonytalanság.¹³¹

3. Bizalmatlanság a hatóságokkal szemben

Gyakorta megjelenő tényező a rendőrség iránti bizalmatlanság, valamint a szerv munkájával kapcsolatos elégedetlenség. Ennek oka főként az, hogy a családi körben elkövetett szexuális bűncselekmények esetében a felderítés igen nehézkes, és emiatt a rendőrök sokszor nem kívánnak a beavatkozás lehetőségével élni. Előfordulhat az is, hogy a panaszt felvevő rendőr lebeszéli arról a bejelentőt, mert teljességgel reménytelennek tartja az eset felderítését. Elmondható azonban az is, hogy egyes esetekben a rendőrök hozzáállása sem megfelelő, mivel a bejelentők gyakran érzékelik azt, hogy a rendvédelmi szerv tagjai kitalációnak vélik a velük történeteket.¹³²

6.5.2. A látencia csökkentésére alkalmas megoldások

1. #METOO kampány

Korunk körülményei lehetőséget biztosítanak arra, hogy a szexuális bűncselekmények áldozatait kampányok segítségével motiváljuk arra, tárják fel a velük történeteket. A #metoo mozgalom egy Alyssa Milano által életre hívott kampány jelszava, amelyet olyan személyek használnak, akiket szexuális abúzus ért. Magyarországon a kampány 2017-ben, a Marton László ügy kapcsán ütötte fel a fejét. Elmondható, hogy a kampány pozitív változásokat hozott magával, mivel elindított egy olyan hullámot, amelynek során a szexuális bűncselekmények áldozatai a világ minden pontján is nyíltabbá váltak a hatóságokkal szemben abban az esetben, amennyiben szexuális deliktum áldozataivá váltak. A kampány ezen felül magában hordozza annak a lehetőségét is, hogy maga a téma többé ne minősüljön tabunak, valamint segít abban is, hogy a passzív alanyok ne érezzék hibásnak magukat, és bizalommal keressék fel a hatóságokat.¹³³

2. Segélyszervezetek

A szexuális jellegű bűncselekmények esetében fokozottan lényeges, hogy az emberek megismerhessék, milyen szervezetekhez fordulhatnak abban az esetben, ha ilyen jellegű deliktum áldozatává válnak. Mezőfi Viktória 2017-ben végzett felmérése bizonyítja, hogy

¹³¹ MEZŐFI Viktória: i.m. 226-227. oldal

¹³² MEZŐFI Viktória: i.m. 227-228. oldal

¹³³ MEZŐFI Viktória: i.m. 228-229. oldal

az állampolgárok általában egyetlen ilyen szervezetről sem rendelkeznek ismeretekkel. Ilyen szervezetek például a Patent, a Családok Átmeneti Otthona, a Gyermek Átmeneti Otthona vagy a Máltai Szeretetszolgálat. A weboldalak közül a téma kapcsán érdemes megemlíteni a beszeljrola.hu-t, vagy éppen a megeroszakoltak.blog.hu-t, ahova az áldozatok leírhatják a velük történt eseményeket.¹³⁴

7. De lege ferenda javaslat

Úgy gondolom, hogy bár a szexuális kényszerítés törvényi tényállásának megalkotása vitathatatlanul megoldotta például a nemi zsarolás kérdéséhez kötődő problémákat, a tényállás továbbra is egyértelműbb megfogalmazást igényel. Véleményem szerint egyaránt szükség van a kényszerítés fogalmának rögzítésére a Btk-n belül, valamint a szexuális kényszerítés törvényi tényállásban is érdemes volna megjelölni az elkövetési módokat.

Mindezeket mérlegelve, a szexuális kényszerítés törvényi tényállásával kapcsolatban de lege ferenda javaslatom a következő:

Szexuális kényszerítés

196. § (1) Aki más szexuális cselekményre vagy annak eltérésére *fenyegetés alkalmazásával, erőszakos magatartás tanúsításával vagy más módon* kényszerít, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Mint már arról korábban beszámoltam, számos szerző, köztük Deák, Gilányi Eszter és Franczia Barbara hangsúlyozza, hogy a szexuális kényszerítés törvényi tényállásának tartalmaznia kellene a lehetséges elkövetési módokat. A szerzők álláspontja azonos annak tekintetében, hogy a szexuális kényszerítés egyik elkövetési módja a nem kvalifikált fenyegetés. Nagy Alexandra az elkövetési módok körébe beemeli továbbá az erőszakos magatartással történő elkövetést, amely véleményem szerint is helyes döntés, tekintve, hogy a bíróság a Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset során erőszakos magatartással elkövetett szexuális kényszerítést állapított meg. Így álláspontom szerint vitathatatlan, hogy érdemes megjelölni a szexuális kényszerítés elkövetési módjai sorában. E két elkövetési mód azonban álláspontom szerint önmagában nem teszi elégségesen egzakttá a meghatározást, tekintve, hogy kizárja az olyan elkövetést, amelyet nem fenyegetéssel vagy erőszakos magatartással realizálnak. Láthattuk azt, hogy kényszerítésről lehet szó akkor is, ha az elkövető nem erőszakkal vagy fenyegetéssel, hanem valamilyen egyéb módon követi el a bűncselekményt. Úgy gondolom, hogy a „más módon”

¹³⁴ MEZŐFI Viktória: i.m. 230-231. oldal

történő elkövetés felvétele az elkövetési módok közé azért indokolt, mert megfelelő mértékben szélesíti a lehetséges elkövetési módok körét. Úgy gondolom, hogy ez a megoldás azért lehet helytálló, mivel a javaslat a bűncselekmény elkövetési magatartásának meghagyja a kényszerítést, így tulajdonképpen nem változtatja meg annak lényegét, csupán pontosítja azt, ami úgy gondolom, a jogalkalmazás során jelentős könnyebbséget hozhatna.

Emellett, ahogyan azt a Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset¹³⁵ is mutatja, a minősített esetek sorába indokolt lehetne felvenni „*A bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére*” történő elkövetést. Lényeges volna, hogy a törvény ne csak az ifjabb korosztályt lássa el többletvédelemmel a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak esetében, tekintve, hogy az idősebb korosztály és a valamilyen testi vagy szellemi fogyatékosággal élő személyek szintén kiszolgáltatottabbak egy ilyen jellegű deliktummal szemben. Erre véleményem szerint többek között azért is van szükség, mivel az idős személyek nem minősülnek automatikusan védekezésre képtelennek, azt az eset összes körülményére tekintettel lehet csak megállapítani, ezért indokolt lehet, hogy ezeket a személyeket magasabb szinten óvja a törvény. Állításom igaz lehet a fogyatékosággal élő személyekre is, tekintve, hogy az enyhe fokú szellemi fogyatékoság az akaratnyilvánítást nem érinti, továbbá ezen a kategórián értenünk kell a fizikai fogyatékoságot is, amely vitathatatlanul megnehezíti akár a szexuális kényszerítéssel, akár a szexuális erőszakkal szembeni védekezést.

Véleményem szerint továbbra is nyitott marad az a kérdés, hogy a törvény milyen magatartásokat ért pontosan kényszerítés alatt a szexuális kényszerítés tényállása esetében, ezért szükség van ennek a definiálására is. Azt gondolom, hogy a szexuális kényszerítés esetében a kényszerítés fogalmának mindenképpen el kellene térnie a generális kényszerítés fogalomtól ezért úgy vélem, a következő megoldás lehetne ideális: „*E § alkalmazásában kényszerítés: a passzív alany ellenállásának leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek célja a passzív alany akaratával ellentétes szexuális cselekmény megvalósítása.*” Úgy gondolom, hogy a szexuális kényszerítés esetében a kényszerítésnek három tartalmi elemre van szüksége a megfelelő működéshez. Az első, hogy a tevékenység a passzív alany ellenállásának leküzdésére irányul, amely egyszerre feltételez ellenállást a passzív alany részéről és hangsúlyozza ki a nem konszenzuális jelleget is. A második – és véleményem szerint leginkább kruciális elem – a célzat megjelenítése, mivel tulajdonképpen ez különbözteti meg a szexuális kényszerítés esetében értendő kényszerítést a generális kényszerítéstől. Végezetül pedig

¹³⁵ NAGY Alexandra: i.m. 186. oldal

fontosnak tartom kiemelni, hogy a szexuális cselekmény a passzív alany akaratával ellentétes, hiszen amint azt a dolgozatom egészén keresztül hangsúlyoztam, véleményem szerint szükséges volna jobban kihangsúlyozni a nem konszenzuális jelleget ezen deliktumok esetében.

8. Összegzés

Dolgozatom eredeti célja az volt, hogy végigkövesse a nemi élet szabadsága elleni erőszakos bűncselekmények történeti változásait, valamint megoldást találni a szexuális kényszerítéssel kapcsolatos problémákra. Úgy gondolom, munkámból kitűnik, hogy a nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények jelentős fejlődésen mentek keresztül hazánk büntetőjogában, ám ez nem jelenti feltétlenül azt, hogy a mostani szabályozások tökéletesek lennének. Véleményem szerint szükség lesz még a jövőben a Btk. ezen fejezetének módosítására ahhoz, hogy a törvény a lehető legmagasabb szintű védelemmel tudja felruházni azt a kört, akit oltalma alá kíván venni.

Irodalomjegyzék

1. 1878. évi V. törvény
2. 1961. évi V. törvény
3. 1978. évi IV. Törvény
4. 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról
5. 2012. évi C. törvény
6. 7/2002. (IX.4.) számú alkotmánybírósági határozat <https://jog.hatter.hu/jogeset/246>
7. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962
8. Angyal Pál: A magyar anyagi büntetőjog hatályos jogszabályai. Budapest 1941.
9. Angyal Pál: A szemérem elleni büntettek és vétségek. Budapest : Attila Ny, 1937. 42. oldal
https://dlib.ogyk.hu/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=1663013.xml&dvs=1667147215470~362&locale=hu_HU&search_terms=&adjacency=&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=4&divType=
10. Belovics Ervin – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2020.
11. Belovics Ervin, Molnár Gábor Miklós, Sinku Pál: Büntetőjog II. – Különös Rész. HVG Orac, Budapest, 2018.
12. Büntető Törvénykönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979
13. CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról.
<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/422/33/PDF/G1342233.pdf?OpenElement>
14. Deák Zoltán: A Kúria döntése a szexuális kényszerítésről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/25/id/A2000203.JEM/ts/20220728/lr/chain42>
15. Enyedy Andrea: Fiatalkorúakkal szemben elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmény vizsgálata Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. 2019.
https://doktoriiskola.etk.pte.hu/public/upload/files/Doktoriiskola/Teziszfuzetek/Enyedy_Andrea_magyar.pdf
16. Fazekas Petra: A szexuális bűncselekmények jogi és kriminológiai háttere.
<http://midra.uni-miskolc.hu/document/29007/24811.pdf>

17. Francia Barbara: A nemi önrendelkezési jog és a szexuális kényszerítés. Elemzés és javaslat de lege ferenda. Jog, állam, politika. 2014. (6. évf.) 1. sz. 165-173. o.
18. Gál István: A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja. OPTEN Kft, Budapest, 2016.
19. Gilányi Eszter: A nők elleni erőszak és magyar büntetőjogi szabályozása a nemzetközi elvárások tükrében. 188. oldal
20. Isztambuli egyezmény 36. cikk
21. Jacsó Judit: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: Horváth Tibor – Lévay Miklós). Complex Kiadó, Budapest, 2020.
22. Karsai Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Budapest, Wolters Kluwer, 2019.
23. Löw Tóbiás: A Magyar Büntetőtörvénykönyv a büntettekről és a vétségekről és teljes anyaggyűjteménye. Pesti-könyvnyomda-részvény-társaság, Budapest, 1880
24. Nagy Alexandra: Az erőszakos nemi deliktumok története és alkotmányjogi elvei. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás
25. Nagy Alexandra: Szexuális kényszerítés, szexuális erőszak és az elkövetési módok problematikája, avagy „melyik bűncselekményt is követték el?”
<https://arsboni.hu/szexualis-kenyszerites-szexualis-eroszak-es-az-elkovetesi-modok-problematikaja-avagy-melyik-buncselekmenyt-is-kovettek-el/>
26. Nagy Ferenc - Szomora Zsolt: A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények (Btk. XIV. fejezet) de lege ferenda. 1-2. [r.] Büntetőjogi Kodifikáció 2. szám. 2004.
https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/PDF_EPUB/bjk_2004-1.pdf
27. Szomora Zsolt: Az erőszakos nemi bűncselekmények kényszerítési eleméről. Büntetőjogi Kodifikáció 2. szám. 2008.
https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/PDF_EPUB/bjk_2008-2.pdf
28. Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Jacsó Judit – Lévay Miklós – Sántha Ferenc – Váradi Erika: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: Horváth Tibor – Lévay Miklós). Wolters Kluwer, Budapest, 2020.
29. Balogh Ágnes – Tóth Mihály: Magyar büntetőjog. Általános rész. 2010.

30. Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: Büntetőjog. Különös rész, Budapest, HVG-ORAC, 2021. 208. oldal
31. Virág György: Húszezer karakter az erőszakról. In: A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés mint végső eszköz. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014.
32. Virág György: Miért erőszakolják meg a férfiak a nőket? Gondolatok és elméletek a szexuális erőszakról. In: Kriminológiai Tanulmányok 50. Budapest, 2013.
33. Garai Renáta: A szexuális erőszak és a szexuális kényszerítés az országos jogalkalmazói gyakorlatban. In: Kriminológiai Tanulmányok 57. Budapest, 2020.
34. Betty Grayson - Morris I. Stein: Attracting Assault: Victims' Nonverbal Cues
<https://iwato1810.files.wordpress.com/2019/10/attracting-assault-victims-nonverbal-cues-grayson-stein.pdf>